БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

42-дохи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 279 (10647) | 1964 оной ноябриин 25, среда | Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй обкомой VII пленум тухай ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Байгша оной ноябриин 23—24-дэ КПСС-эй Буряадай обкомой ээлжээтэ VII пленум болоо.

Пленум дээрэ нимэ асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ:

1. 1964—65 онуудай үбэлжэлгын үедэ адууһа малай ашаг шэмэ дээшэлүүлжэ, мяха, һү ехээр абаха хэмжээнүүд тухай.

2. Ажалшадай үзэл бодолой болон политическэ хүмүүжүүлгые сайжаруулха тушаа партиина организацинуудай зорилго тухай.

Нэгэдэхи асуудалаар республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **К. Л. Барьядаев**, хоёрдохи асуудалаар—КПСС-эй обкомой секретарь **Д-Н. Т. Раднаев** элидхэл хэһэн байна.

Пленум дээрэ табигдаһан түрүүшын асуудалаар Яруунын совхозой директор нүхэр **Паршин**, Сэлэнгын совхозой директор нүхэр **...льников**, Баргажанай хүдөөгэй парткомой секретарь нүхэр **...аров**, Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин «Заганский» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **Конев**, Зэдын үйлэдбэриин управлениин начальник нүхэр **Воробьев**, Хориин хүдөөгэй парткомой секретарь нүхэр **Рандин**, «Сибиряк» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **Максимов**, Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин начальник нүхэр **Хороших**, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо, хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, бэлэдхэхэ министр нүхэр **Дубровский**, Баунтын районой парткомой секретарь нүхэр **...ронин**, КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр **Модогоев** гэгшэд үгэ хэлээ.

Хоёрдохи асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ нимэ хүнүүд хабаадалсаа: КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой секретарь нүхэр **Похосоев**, ВЛКСМ-эй обкомой секретарь нүхэр **Наводкин**, Кабанскын үйлэдбэриин управлениин парткомой секретариин орлогшо нүхэр **Глушков**, радио дамжуулга болон телевидениин комитедэй түрүүлэгшын орлогшо нүхэр **Степанов**, кинофикациин управлениин начальник нүхэр **Маслов**, ...ниин үйлэдбэриин управлениин парткомой секретариин орлогшо нүхэр **Рыбдылов**, «Байгал» журналай редактор нүхэр **Бальбуров**, Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо нүхэр **Сахьянов**, уран зохёолшодой Союзай секретарь нүхэр **Дамдинов**, Буркоопсоюзай правлениин түрүүлэгшэ нүхэр **Именохоев**, Буряадай эрдэм-шэнжэлгын комплексно институдай директорэй орлогшо нүхэр **Санжиев**, КПСС-эй Октябрьска райкомой секретарь нүхэр **Матвеев** гэгшэд.

Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудаар тодорхой тогтоол абтаһан байна.

САБШАЛАН—МАНАЙ БАЯЛИГ

УҺАЛАЛГА, ҮТЭГЖҮҮЛГЭ—УРГАСЫН ХАНИ

Һүүлэй жэлнүүдтэ сабшалангай газар һайжаруулха, үтэгжүүлжэ, үбһэ ногооной баян ургаса абадаг болохо талаар Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын хүдэлмэрилэгшэд горитойхон ажал хэдэг болоо. Энэ хүдэлмэри ажахын хоёрдохи отделенидэ иланхаяа һайнаар эмхидхэгдэнхэй.

Отделени бүхыдөө 937,5 гектар сабшалантай. Тэрэнэйнь 844 гектар уһалагдадаг. Бүхы сабшалангайнь саг үргэлжэ хүдэлдэг луговодуудай табан звенодо даалгагданхай. Луговод бүхэндэ 60—100 гектар сабшалан хүртэдэг.

Эндэхи луговодууд сабшалан уһалжа, ногооной һайн ургаса абаха талаар баян дүршэлтэй болоһон. Нёдондо намартаа, үбэлдөө Ивалга гол дээрэ 1.200 мянган кубометр мүльһэн хүргэгдэжэ, хайрамынь хабартаа сабшалан дээрэ халяагдаһан. Хабартаа сабшалангайнь бүхы газар модо, шулуунһаа сэбэрлэгдэһэн, 57 километр утатай ханааб заһабаригдаһан, арилгагдаһан юм. Ногооной ургажа эхилхын урдахана 100 гектар сабшалан дээрэ 1806 тонно наг шэбхэ гаргагдажа, һайнаар тараагдаһан байна. 814 гектар сабшалан хабартаа, зундаа гурба дахин уһалагдаһан: түрүүшын уһалалга апрелиин 20—25, хоёрдохи—майн 15—20, гурбадахи уһалалга июниин 15—20-до үнгэргэгдэһэн байгаа. Тиихэдээ сабшалангай гектар бүридэ дунда зэргээр 800—900 кубометр уһан гаргагдадаг байба.

Нимэ хүдэлмэриин хэгдэһэнэй ашаар ажахын хоёрдохи отделениин хүдэлмэришэд нёдондонойхиһоо үлүү ехэ үбһэ хуряагаа. Сабшалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 23,2 центнер үбһэн хуряагдаа гэхэ гү, али бүхыдөө 19.757 центнер үбһэн бэлэдхэгдэжэ, отделениинхид түсэбөө 1.506 центнерээр үлүүлэн дүүргэбэ. Тиихэдэ сабшалангай зарим участогуудһаа бүришье ехэ үбһэн хуряагдаа. Жэшээлхэдэ, 24 гектар сабшалангай га бүриһөө 31,5 центнер, 188 гектарай га бүриһөө —32 центнер, 34 гектарай га бүриһөө дунда зэргээр аяар 54 центнер үбһэн абтаһан байха.

Ивалгын ажахын 2-дохи отделенидэ сабшалан уһалжа, үтэгжүүлжэ, ногооной һайн ургаса абаха талаар баян дүршэлтэй болоһон луговодууд олон. Тэдэнэй дундаһаа Николай Григорьевич Шелкуновой ажал хүдэлмэрине тэмдэглэлтэй. Энэ нүхэрнай зургаадахи жэлээ луговодоор ажаллажа байһан намтартай.

Нүхэр Шелкунов байгша ондо бултанһаа һайн амжалта туйлаба. Тэрээндэ бүхыдөө 46 гектар сабшалан даалгагдаа һэн. Тэрэнэйнь 34 гектар энэ зундаа гурба дахин эрхим шанартайгаар уһалагдаһан байна. Гектар бүридэ 900 кубометр уһан гаргагдаа, сабшалангай газар модо, шулуунһаа һайнаар сэбэрлэгдэһэн байгаа. Энэ 34 гектарай га бүриһөө 54 центнер үбһэн хуряагдаа. Түсэбынь 34 центнер байһан.

Нүхэр Шелкунов урдань бэлшээри байһан 12 гектар газарай га бүридэ 5 тонно наг шэбхэ гаргажа, гурба дахин уһалаад, энэ газараа һайнаар сэбэрлэһэн—модо, шулуунь суглуулжа, бургааһыень арилгажа, сабшалан болгоо. Тэрэнэйнгээ гектар бүриһөө түрүүшын жэлдэ 8 центнер үбһэ абаа. Николай Григорьевич ерэхэ жэлдэ 25 гектарта минеральна үтэгжүүлгэ оруулха, 12 гектарта наг шэбхэ гаргаха гэжэ хараална.

35 жэлдэ луговодоор ажаллаһан Лаврентий Иванович Гермашевта 214 гектар сабшалан даалгагданхай. Энэ участок дээрэ нүхэр Гермашев П. В. Житихинтэй сугтаа хүдэлдэг. Даалгагдаһан бүхы газарынь гурба дахин уһалагдаһан, ходоо һайнаар сэбэрлэгдэһэн байдаг. 214 гектар сабшалан дээрэһээ 4150 центнер үбһэ абаха түсэбтэй байбал, 6607 центнер хуряажа, түсэбөө 2457 центнерээр үлүүлэн дүүргэһэн байна. Даалгагдаһан участогайнгаа 26 гектарай га бүриһөө 24 центнер, 188 гектарай га бүриһөө 32 центнер үбһэ хуряагаа.

Эндэхи луговодууд В. И. Каратуев, Г. М. Шунков, Н. Л. Рупышев, В. И. Орлов, К. А. Каратуев гэгшэд мүн лэ һайнаар ажаллажа, баян ургаса хуряадаг болонхой.

Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын хоёрдохи отделениин хүдэлмэришэд энэ жэлэйнгээ амжалтаар һанаагаа амараад һуудаггүй, хододоол урагшаа дабшахые оролдодог. Тэдэнэр ерэхэ жэлдэ үшөө ехээр үбһэ хуряаха талаар горитойхон хэмжээнүүдые хараалжа байна. Сабшалангай бүхы участогуудһаа гектар бүриһөөнь дунда зэргээр 25 центнер үбһэ хуряаха зорилго тэдэнэр урдаа табинхай. Мүн 16 гектар газарай намаг хатаагдахаар, 20 гектар сабшаланда ногоо тарихаар, 114 гектар сабшалан һайжаруулагдаха.

Л. ГЕРАСИМОВА,
агроном.

Үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриһөө—1000 ЛИТР ҺҮ!

ЖЭЛЭЙНГЭЭ ТҮСЭБ ДҮҮРГЭЭБДИ

Ажалаа улам бүри һайжаруулжа, үнеэдэй харууһа, эдеэлүүлгые хүсэлдүүлжэ, совхозой һаалишад, малшад ноябриин 20-до гүрэндэ һү худалдаха жэлэйнгээ түсэб дүүргэбэ. Ингэжэ 6900 центнер һүн тушаагдаха байбал, 13 центнерээр үлүүлэгдэһэн байна.

Гидролизно аргаар буйлуулагдаһан һолоомо эһээжэ эдюулхэ дүршэлые бодотоор бэелүүлжэ эхилһэн Аллын фермын һаалишад, малшад һү һаали ехэдхэхэ мүрысөөндэ шалгарна. Эдэбхитэйгээр ажаллаһанай урманда эдэнэр гүрэндэ һү тушааха жэлэйнгээ түсэб ноябриин 1-дэ үлүүлэн дүүргээ һэн. Сагаан эдеэ элбэгжүүлхэ мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ һаалишад Цыремжит Болсобоева, Дулма Дашиева, Евдокия Дармаева гэгшэд ходоржо гаранхай.

Сэлэнгын совхозой һаалишадай жэшээгээр үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриһөө 1000 литрһээ бага бэшэ һү һааха мүрысөөндэ совхозоймнай һаалишан бүхэн оролсоод, жэлэй эсэслэтэр түсэбһөө гадуур 500 центнер һү тушаахань.

С. ЦЫБИКОВ, **Дэрээнэй совхозой директор.**

САҺАНАЙ БУДАРАН БАЙХАДАШЬЕ...

Сэлэнгын совхозой һаалишадай нээмэл бэшэгэй газетэнүүдтэ толилогдоһоной һүүлээр бидэнэр Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин Калининай нэрэмжэтэ колхоздо ерээ һэмди. Колхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, һаалишад энэ бэшэгтэй һонирхон танилсана, өөһэдынгөө арга боломжонуудые тоолоношье үзэнэ. «Сэлэнгынхидэй жэшээгээр **ажаллажа шадаха гүбди**» гээд, бодолгото болоношье хэбэртэй.

Энэ хоёр **ажахынууд** бэе бэеһээн нилээд холохон байбашье, тэдэнэй хоорондо адлирхуу юумэнүүд олон **юм. Сэлэнгын совхоз Калининай** нэрэмжэтэ колхоз хоёр гүрэндэ һү тушааха, худалдаха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэһэн байна. Эдэнэй фермэнүүд дээрэ химиин түйлалтанууд—гидролизно аргаар һолоомо буйлуулга, искусственна һү бэлдэлгэ үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Энэ хоёр ажахынуудта ажалша бэрхэ һаалишадшье олон. Калининай нэрэмжэтэ колхозой һаалишад Анна Швецова, Вера Суходубенко, Мария Мясникова, Федосья Болонева, Анисья Емельянова болон бусад энэ жэлэй арбан һара соо үнеэн бүриһөө 2000 литрһээ үлүү һү абаһан байна. Эдэнэр өөһэдөөшье жэшээтэ һайнаар хүдэлжэ шададаг, сугтаа ажалладаг нүхэдтөөшье туһалдаг. Фермын олохон һаалишад коммунис ажалай ударнигай нэрэ солодо хүртэнхэй, бүхы фермээрээ энэ хүндэтэ нэрэ зэргын түлөө тэмсэнэ.

Колхозой правленидэ түрүүлэгшэ М. Г. Буянов, зоотехник В. И. Швецов, фермэнүүдые даагшанар суглараад, сэлэнгынхидэй уряа бэшэгые зүбшэн хэлсэжэ байба. Тэдэнэр нүхэдэйнгөө уряалые үнэн зүрхэнһөө һайшаана. Һанаад үзэхэдэ, зунай сагта һү ехээр һаагаад, хэниншье гайхуулхагүй ха юм. Тиимэһээ үбэлжэлгын үедэ ехэ һү һаахын түлэ бултадаа оролдохо ёһотойбди. Энэ жэлдэ калининайхид үбһэ тэжээл урда урдынхиһаа үлүү ехээр бэлдэһэн, таряа талханай зүйл адууһа малдаа нёдондонойхиһоо хоёр дахин ехээр гаргашалха аргатай. Үнгэрһэн үбэлжэлгэдэ гидролизно аргаар һолоомо февральһаа буйлуулжа эхилһэн байбал, мүнөө октябрьда захалаа. Богонихоноор хэлэбэл, энэ колхозойхид үбэлжэлгын үедэ һү ехээр абаха гүйсэд аргатай.

Хэды шэнээнээр дээшэлүүлхэ арга боломжо бииб? Энэ асуудалда гансата харюусахань бэрхэтэй. Нёдондо үбэлжэлгын үедэ хэды шэнээн һүн абтааб, энэ жэлэйнгээ арга боломжонуудые — эдэ бүгэдые һайса тоолоожо үзэхэ хэрэгтэй. Мүнөө жэлдэ һү һаалгань 20 процентээр дээшэлээ гэжэ элирүүлэгдэбэ. Хэрбээ энэ ёһоороол һү абаад байбал, колхозой һаалишад үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриһөө 1000 литр һү абаха арга боломжотой байна. Колхозой хүтэлбэрилэгшэд, һаалиин гурбан фермэнүүдэй бүхы малшад нимэ шиидхэбэри абаба.

Колхозой һаалиин хоёрдохи фермые хаража үзэе. Тэрэнине 65 наһатай пенсионерка Феоктиста Павловна Пластинина хүтэлбэрилдэг. Энэ фермынхид жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө 1700 килограммһаа дээшэ һү абаа. Тиихэдэ үнгэрһэн үбэлжэлгын үедэ үнеэнһээ 918 килограмм һү һааһан байна. Хоёрдохи фермын коллектив энэ жэлэйнгээ арга боломжые тоолоожо үзөөд, үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриһөө 1100 литр һү абахаар шиидэбэ.

Колхозой һаалишад энэ жэлэй дүүрэтэр үшөө 800 центнерһээ доошо бэшэ һү түсэбһөө гадуур эхэ орондоо худалдахаар хараална. Ерэхэ жэлэй түрүүшын табан һарада—үбэлжэлгын үнгэртэр 2400 центнер һүн худалдагдаха. Энэмнай байгша оной түрүүшын табан һарынхиһаа 200 центнерээр үлүү ехэ болоно.

Калининай нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд ажалдаа шалгарһан хүнүүдые материальна талаар урмашуулха һайн хэмжээнүүдые хараалаанхай. Энээн тухай нэгэ жэшээ харуулая. Нэгэ һаалишан үдэртөө үнеэн бүриһөө 3 литр, нүгөөдэнь 6 литр һү һаана. Тэдэнэй ажалай түлөөһэн ямараар үгтэхэ ёһотойб? Нэн түрүүн һаагдаһан литр һүн бүхэнэй түлөөһэн үгтэхэ. Гадна үнеэнһээ 6 литр һү һааһан һаалишанда литр бүриин түлөө нэмэлтэ түлбэри үгтэхэ юм. Тиимэһээ 6 литр һү абаһан һаалишан нүгөөдэдөө орходоо 2 дахин шахуу ехэ түлөөһэ абаха болоно. Мүн жэл соо үнеэнһээ 1800 литр һү абаһан һаалишан жэлэй дүүрэхэдэ 30 түхэриг, 2000 литр абаһан һаалишан—60 түхэриг, 2200 литр абаһан һаалишан—80 түхэриг шан абаха юм. 2200 литрһээ үлүү һү үнеэнһээ жэл соо абаһан һаалишан курортдо гү, али Арадай ажахын түйлалтануудые харуулһан выставкэдэ ошохо түлөөһэгүй путевкоор шагнагдадаг байна.

Ажахын һүнэй фермэнүүдэй, һаалишадай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Мүрысөөнэй дүнгүүд түргэн согсологдожо, түрүү һуури эзэлһэн фермэдэ дамжуулгын Улаан туг барюулагдадаг. Фермэ бүхэнэй һаалишадай ажалай түйлалтанууд, дүн харуулһан самбарта үдэр бүри бэшэгдэжэ байдаг. Тиигэжэ һаалишадай мүрысөөнэй дүнгүүд тэрэ үдэртөө бүхы колхозниггуудта мэдээжэ болгогдоно.

«Нүхэр һаалишад! Вера Суходубенко гэгшэһээ жэшээ абажа, тэрэнтэй адляар ажаллагты!» гэһэн уряа колхозой Вахмистровска фермэдэ харахат. Нүхэр Суходубенко энэ ажахын замай залууршадай нэгэн юм. Тэрэ даажа абаһан үнеэдээ харууһалха, эдеэлүүлхэ талаар һайн дүршэлтэй болоһон, коммунис ажалай ударнигай нэрэ солодо хүртэһэн һаалишан. Мүнөө үнеэн бүриһөө 2100 литр һү абанхай.

Калининай нэрэмжэтэ колхоз һү һаалиия дээшэлүүлхэ талаар яһала һайн дүнгүүдые туйлажа шадаа. Хэрбээ колхозой хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдэй малшадай эрилтэнүүдтэ анхаралаа ехээр хандуулдаг байгаа һаа, һаалишадай ажалай дүнгүүд бүришье һайн байха һэн. Жэшээлбэл, һаалиин фермэнүүд дээрэхи хүндэ хүшэр хүдэлмэринүүд оньһожоруулагданагүй, һаалишад бүхы ажалаа улаан гараараа хэһэн зангаараа. Үнеэдэй тэжээлэй рациондо мочевинэ оруулагданагүй. Дурсагдаһан дутагдалнуудые дары усадхажа, һаалишадай хараалһан зорилгоёо хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ ябадалда таатай һайн эрхэ байдал олгогдохо зэргэтэй.

Н. НИКИФОРОВ.

ШАНГААР ШҮҮМЖЭЛҺЭНЭЙН ҺҮҮЛЭЭР

Ивалгын туршалга-үйлэдбэрилгын ажахын 1-дэхи отделенидэ, Красноярово һууринда һү һаалиин фермэ бии юм. Эдэнэр ажалаа шадамар зүбөөр эмхидхэн, малай ашаг шэмэ эрид дээшэлүүлхэ хэмжээнүүдые абажа байна. Һаалишан бүхэнэй яһала оролдосотой, бүтээсэтэйгээр ажаллаһанай урманда һү һааха жэлэйнь түсэб дүүрэхэ дүтэлөө. Түсэбэй ёһоор 1600 литр һүн үнеэн бүриһөө һаагдаха байбал, мүнөө 1560 литртэ хүргэгдэнхэй. Ноябриин 28-да һү һааха жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэ зорилго табяад, фермын һаалишад, малшад хэзээ хэзээнэйхиһээ һайнаар ажаллана.

«Энэ жэлдэ үбһэ, тэжээлшье, амтата силосшье, таряа талханайшье зүйл яһала хүрэхөөр бэлдэгдээ. Тэжээл дутаалдахань гэжэ һанаагаа зоболтогүй. Зарим тэды дутагдалнуудаа дары усадхажа, һаалишан бүхэн үнэн зүрхэнһөө оролдобол, юрын хэмжээнһээ дээшэ гаража, эрхимүүдэй зэргэдэ орохо аргатайбди» гэжэ эдэнэр найдуулна.

Һаяхан үнгэрһэн суглаан дээрээ эндэхи һаалишад ажал хүдэлмэридөө тохёолдодог дутуу дунданууд дуунан шүүмжэлэн хэлсээ. Нэн түрүүн гидролизно аргаар буйлуулагдаһан тэжээл, һолоомо дары эһээжэ эдюулхэ тухай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдэй урда сэхэ эрилтэ табигдаа. Юуб гэхэдэ, энэ хаа хаанагүй шалгагдаһан шэнэ, түрүү арга «ноёдой» һобшорһонһоо шалтагаалан, мүнөө хүрэтэр бодотоор хэрэглэгдээгүй байна гээд сэхэ хэлэгдээ. Шүүмжэлэлдэ ороһон «дарганар» ноябриин 25-һаа гидролизно аргаар буйлуулагдаһан тэжээл эһээхэ түхеэрэлгэ хүдэлгэхэ хэмжээнүүдые абана. Энээл хэлэһэн болзор соонь түхеэрэлгэнүүдынь дүүһан бэлэн болгогдохонь. Тиихэдэнь сүүдхэдээ 3 тонно тухай тэжээл буйлуулан эһээгдэхэ.

Һү һаали эли бодо дээшэлүүлдэг, малай тэжээл шанаржуулдаг мочевинын ушар удхые мүн лэ эндэхи һаалишад һайса ойлгожо абанхай. Тиигээд ороохо таряанай зүйл буйлуулжа эдюулхэдээ, мочевинэ холисохо гэжэ байна. «Республикын газетэнүүдые уншажа, мочевинын һү һаали дээшэлүүлгэдэ ямар үүргэтэй байһыень мэдэхэ болообди. Зүгөөр манай мэргэжэлтэд мүнөө хүрэтэр мочевинэ оложо асараадүй, маанадта хараалгажа байна» гээд һаалишад сэхэ рүүнь хэлэнэ.

Сэлэнгын совхозой һаалишад, малшадай үүсхэһэн бүгэдын ехэ мүрысөөндэ эндэхи һаалишад бултадаа оролсоод, жэлэй дүүрэтэр түсэбһөө гадуур 200 центнер һү абажа, гүрэндэ тушааха тэмсэлдэ жагсаа.

Г. ГРОМОЗ.

Һүүлэй һонин

Долоон жэлэй даалгабарине—болзорһоонь урид

Долоон жэлэйнгээ түсэбтэ даалгабарине болзорһоонь урид дүүргэжэ, ажалай айхабтар ехэ амжалта туйлаһаарнь дашарамдуулан, Азербайджанай ССР-эй КПСС-эй XXII съездын нэрэмжэтэ нефть үйлэдбэрилэн гаргадаг управлениин коллективые КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет халуунаар амаршалба.

Энэ управлениин үйлэдбэри дээрэ долоон жэлэй турша дотор нефть бүлэлгын хэмжээн 86 процентээр дээшэлээ, ажалай бүтээсэ хоёр дахин шахуугаар ургаа, 4 миллион түхэригэй ашаг олзо түсэбһөө гадуур абтаа.

КПСС-эй XXII съездын нэрэмжэтэ нефть үйлэдбэрилэн гаргадаг управлениин энэ түрүү дүй дүршэлые хэрэглэжэ, Азербайджанай нефтянигууд республикынгаа нефть болон газ үйлэдбэрилдэг промышленностине хүгжөөхэ талаар улам ехэ амжалта туйлаха бэзэ гэжэ КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет батаар найдана.

СССР-эй Арадай Ажахын Соведтэ

Гүрэнэй түсэбые бүримүһэн дүүргүүлхэ

Союзна республикануудай совнархозууд СССР-эй СНХ-гай тус тус һалбари хүтэлдэг управлениинуудтэй хамта зарим предприятинуудай гээгдэжэ ябаһанай шалтагаануудые ойрын үдэрнүүдтэ элирүүлэн хаража үзэхэ болобо. Тиихэ зуураа, жэлэйнь түсэбүүдые заатагүй дүүргүүлхын тула шухала хэмжээнүүд абтаха байна. Нимэ тогтоол ноябриин 23-да СССР-эй арадай ажахын Соведэй коллеги гаргаба.

Үйлэдбэриин түсэб бүхы дээрээ үлүүлэн дүүргэгдэжэ байна гэжэ коллегиин суглаан дээрэ тэмдэглэгдээ. Нилээд ехэ хэмжээнэй минеральна үтэгжүүлгэ, металл, автопокрышка, электроэнерги, машина бүтээлгын зүйлнүүд, ой модон болоод барилгын материалнууд 10 һарын турша дотор түсэбһөө гадуур гаргагдаа. Арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа гаргаха түсэб дүүргэгдэнхэй. Хүнгэн болоод эдеэ хоолой промышленность 1 миллиард хахад шахуу түхэригэй эд бараа түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилөө. Юрэнхы дээрээ яһала ехэ амжалтатайшье һаа, промышленностиин хүдэлмэридэ дутуу дунда зүйлнүүд байһаар. РСФСР-эй Волго-Вятска, Хойто Кавказай, Кузбассай болон бусад зарим совнархозууд, мүн тэрэшэлэн Грузиин болон Целиннэ совнархозууд продукциин өөрынь үнэ сэнгые доошолуулха түсэбөө дүүргээгүй. Хараа түсэбөө дүүргэдэггүй предприятинууд улам бүри үсөөржэ байна. Зүгөөр тэдэнэй тоо илангаяа Азербайджанай, Красноярскын, Карагандагай болон Зүүн Сибириин совнархозуудта үшөөл олон зандаа.

Декабрьда болон ноябриин үлөөшэ хоногуудта промышленностиин али зэргээр ажаллаха тухай асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ республика бүхэнэй совнархозуудай түлөөлэгшэд хабаадалсаба.

Туркменийн ССР-эй, компартиин 40 жэлэй ой

АХА ДҮҮ АРАДУУДАЙ ЭБТЭЙ ЕХЭ БҮЛЭ СОО

А. КЛЫЧЕВ,
Туркменийн ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ

Туркменийн ССР-эй болон Туркменистанай Коммунис партиин эмхидхэн байгуулагдаһаар 40 жэлэй ...рта ехэ һайндэрые туркмен арад ...эглэжэ байна. Республикымнай ...шад энэ ехэ баярые ажалай болон политическэ үндэр дэбжэлтын ...н байдалда угтана.

40 жэл соо дабажа гараһан замаа ...харахадаа, туркмен арад республика дотороо болоһон үзэгдөөгүй хубилалтануудые баяр баясхалангайгаар мэдэрнэ. Хаанта Россиин ...хы гээгдэнги хаяа байһан Туркестан ленинскэ коммунис партиин хүтэлбэри доро ябажа, агуу ехэ ород арадай болон бусад аха дүүнэрэй һайн һайхан туһаламжа, дэмжэлгын ашаар сэсэглэн һалбарһан ...ар болоо.

Туркменистанда болоһон хубилалтануудые тодо һайнаар ойлгожо абахын тула үнгэрһэн саг үеын зарим ... тоо, баримтануудые хаража ... Мүнөө үеын Туркменистанай ...н хубине эзэлдэг байһан урдахи Закаспийскэ областьдо хлопок ...лэдэг ахир муухан түхеэрэлгэтэй оройдоо 11 заводууд, хлопогой ... үйлэдбэрилэн гаргадаг баһал ...йхан 6 предприятинууд, нэгэ ... уһан тээрмэ болоод гутал, хубсаһа оёдог газарнууд байһан юм. 1913 ондо эндэ оройдоол 129 мянган тонно нефть бүлэжэ абтадаг бай-

Хаанта хархис засагай болон нютагай баяшуулай хоёр дабхар дарлалта доро байһан дехканууд үлэсхэлэн зоболон үзэжэ, гуйраншалхын туйлда хүрөө һэн. Агуу ехэ Октябриин урда тээ хүдөө таряалан дээрэмнай... 64 анзаһан, хлопок таридаг 36 сеялкэ байгаа бэлэй. Газар таряалан ядуу тулюураар элдүүрилэгдэжэ, бүришье һаа өөдэгүйгөөр уһалагдадаг һэн.

Хүн зоной диилэнхи ехэнхинь үзэг бэшэг мэдэхэгүй байгаа. 1914 ондо мянган хүн бүхэнэй оройдоо 7-ниинь уншажа, бэшэжэ шададаг һэн. Хүн зоной дунда элдэб халдабарита үбшэн дэлгэржэ, жэл бүхэндэ хэдэн олон хүнэй ами наһые хорлодог байгаа.

Зүблэлтэ засагай тогтоһон сагһаа эхилээд, манай түрэл хизаарта урид дулаан хабарай наран гараа. Саашадаа саг жэлэй ошохо бүри республикамнай үнэн бэеэ бэелжэ, хүгжэнги ехэ промышленностьтай, олон һалбаритай, оньһожоруулагдаһан хүдөө ажахытай, түрүү соёл болбосоролтой, урган һалбарһан социалис гүрэн болоо.

Алдарта ойнгоо баярые тэмдэглэжэ байһан мүнөөнэй Туркменистан асари ехэ гидробарилгануудай, хүсэтэ химиин предприятинуудай, газ болон нефть үйлэдбэрилдэг республика болонхой. Баруун хизаартамнай олон мянган нефтянигууд эсэшэ сусашагүйгөөр ажалланад. Тэдэнэр 1963 ондо гүрэндөө 772 мянган тонно «хара алта» үгэжэ, республикаяа нефть үйлэдбэрилгөөр долоон жэлэй һүүлшын жэлэй хэмжээндэ хүргэнхэй. Мүнөө үедэ манай эндэ долоон хоног бүхэндөө үйлэдбэрилэн абтадаг нефть 1913 он соо бүхы Закаспида бүлэгдэдэгэй хэмжээндэ хүрэнхэй.

Республика дотор химиин промышленность шэнээр мүндэлэн гараа. Чарджоуска суперфосфат гаргадаг завод, Челекенэй завод ашаглалгада оруулагдаа. Нефть болбосоруулдаг Красноводскын заводой хоёрдохи ээлжээн барижа дүүргэгдээ. Промышленностиин эгээн шэнэ һалбари болохо газ үйлэдбэрилгэ хүгжэжэ байна.

Машина бүтээлгэ металл болбосоруулга, барилга болон индустриин бусадшье һалбаринууд республика доторнай ехэ түргэнөөр урган хүгжэнэ. Һүүлэй хэдыхэн жэлнүүдэй турша дотор 180 предприятинууд баригдажа, ашаглалгада үгтөө. Туркменистанай бүхы промышленностиин валовой продукциин хэмжээн 1940 онойхиһоо 4 дахин ехэ болоо.

Гэр байра барилга үзэгдөө дуулдаагүй үргэнөөр ябуулагдана. Һүүлэй долоон жэл соо республикын хүн зоной дүрбэнэй нэгэ хубинь шэнэ гэр байрада оруулагдаа. Ашхабад, Чарджоу, Гаурдак, Безмейн, Небит-Даг гэхэ зэргын индустриальна түб газарнууд шэнэдхэн баригдажа, улам бүри гоё һайхан боложо байна. Туркменийн хүдөө нютагуудшье танигдахаар бэшэ болоо.

Хүдөө ажахыдамнай баһал гүнзэгы ехэ хубилалта хэгдэнхэй. Электрын хүсэ шадалаар ехээр хангагдадаг болообди. Хлопок таридаг газарнуудаар элдэб орёо оньһон түхеэрэлгэнүүд, машинанууд саг үргэлжэ хүдэлнэ. Хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар айхабтар ехэ мүнгэ зөөри гаргашалагдана, республикадамнай минеральна үтэгжүүлгэ улам ехээр үгтэнэ.

Каракумай канал баригдаһан ушар туркмен арадай ажабайдалда түүхэтэ ехэ ушар болоо. Тэрэнэй нэгэдэхи ээлжээн 1959 ондо түгэсхэгдэжэ, Аму-Дарьягай уһан манай эндэхи Мургабай ангаһан хуурай дайдаар урдаа бэлэй. Нэгэ жэл үнгэрөөд байхада, эгээл тэндэ татажа абаашагдаһан гол, горхонуудаар 55 мянган гектар шэнэ газар уһалагдаа һэн. Тэндэ мүнөө элдэб үнэтэй сэнтэй хлопчатник тарижа ургуулагдана. Тэрэ каналай амидаралта һудаһан зүүн урда Каракумые һэтэлэн гараа. Тиихэлээрээ Аму-Дарьягай уһан республикымнай түб хото — Ашхабадта хүрэжэ ерэнхэй. Каракумай элһэн губида хүнэй гараар тогтоогдоһон Сары-Язынай, Тедженэй, Хауз-ханай далайнууд долгитон харьялна. Эдэнэр бүхыдөө миллиардһаа үлүү кубометр уһа багтаана.

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар Коммунис партиин болон Совет правительствын табижа байһан айхабтар ехэ анхарал хүдөө нютагуудай хүн зонние ажалай шэнэ амжалтада зоригжуулаа. 1963 ондо энээнһээ урагша абтаагүй ехэ хэмжээнэй сэнтэ зүйл—459,3 мянган тонно хлопок- сырец гүрэндэ тушаагдаа. Колхоз, совхозуудай ажахыда мал ажал улам бүри ехэ үүргэтэй боложо байна. Малай үүлтэр һайжарна. Каракуль хонидтой совхозуудай орондо үүлтэртэ гурбан заводууд, табан ажахынууд бии болгогдоо.

Үндэһэ яһатанай ленинскэ политикын илан мандаһан туг доро туркмен арадай соёл болбосорол сэсэглэн һалбараа. Республикамнай бүхы дээрээ үзэг, бэшэг мэдэдэг хүнүүдэй орон болонхой. Жэл бүхэндэ 340 мянган үхибүүд һургуулиин һандалинуудта ошожо һууна.

Бүгэдэ ниитын наймаи жэлэй һуралсал хаа хаанагүй амжалтатайгаар бэелүүлэгдэнэ. Республика доторнай дээдэ болон тусхай дунда һургуулинууд олошороо. Тэдээндэ 34 мянган студентнэр һуралсана. Дээдэ һургуулинууд мүнөөшье олон болоһоор. Нёдондо жэлдэ Ашхабадта политехническэ институт нээгдээ. Тэндэ эрдэм ехэтэй элдэб мэргэжэлтэд бэлэдхэгдэжэ байна.

Эрдэм наукын талаар түйлаһан амжалтаараа туркмен арад баһал омогорхоно. Манай эндэ 52 научна эмхи зургаанууд бии. Республикымнай наукануудай академи тэдэнние нэгэдүүлэн хүтэлбэрилнэ. Хүн зонойнгоо 10 мянганай хэмжээндэ студентнэрэй хүртэсын талаар манай республика Францине—хоёр дахинһаа үлүүгээр, Италие—гурба үлүүтэй дахинаар, Турцине — 10 дахин, Иранине — 25 дахин ахижа гаранхай.

Совет Туркменистанай уран зохёол, оюун уралал шэнэ дээдэ шатада гараа. Манай соёл болбосоролой түлөөлэгшэдэй олохон бэлигтэй бүтээлнүүд совет ороиһоо холо саагуур мэдээжэ болонхой. Маркс, Энгельс, Ленинэй зохёолнуудые, мүн тэрэшэлэн ородой болон дэлхэйн уран зохёолой алдар ехэтэ түлөөлэгшэдэй номуудые туркмен арад өөрынгөө үндэһэн хэлэн дээрэ уншана. Шекспирэй болон Гоголиин, Мольерэй болон Островскиин, мүн тэрэшэлэн социалис оронуудай зохёолнодой бэшэһэн пьесэнүүд театрнуудтамнай айхабтар ехэ амжалтатайгаар табигдана.

Совет засагай жэлнүүдтэ республика доторнай үндэһэн шэнэ интеллигенци урган хүмүүжүүлэгдэ. Арадай ажахын, эрдэм соёлой, гэгээрэл болбосоролой али бүхы һалбаринуудта дээдэ болон дунда эрдэмтэй 64 мянган мэргэжэлтэд ажаллана.

Хото хүдөөгэймнай ажалшад республикынгаа ойн баярай һайндэрые ажалай шэнэ амжалтаар угтажа байна. Нефтянигууднай түсэбһөө гадуур хэдэн мянган тонно «хара алта» гүрэндөө үгэнхэй. Химигүүд, нефть болбосоруулагшад, шэл гаргагшад, машина бүтээгшэд элдэб түрэлэй эдлэл зөөри улам ехэ хэмжээтэйгээр үйлэдбэрилнэд. Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд өөһэдынгөө амжалтые баһал арьбадхана. Торго нэхэгшэд жэлэйнгээ түсэбые амжалтатайгаар дүүргээ, таряашаднай Эхэ оронойнгоо амбаарта 2 миллионһоо үлүү пуд ороохо таряа тушаагаа. Хлопок таригшад «сагаан алта» гүрэндөө худалдаха талаар абаһан социалис уялгаяа дүүргэхын тула эршэмтэй шангаар тэмсэнэд.

Үйлэдбэриингөө хүсэнүүдые хүгжөөхэ талаар түйлаһан амжалтанууднай агууехэ Ленинэй партиин хүтэлбэрилһэнэй, Советскэ Союзай аха дүү республикануудай туһа хүргэһэнэй ашаа үрэ мүн. Совет Туркменистанине сэсэглэн һалбаруулхын түлөө халуун анхарал табижа байһандань Коммунис партида, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедтэ туркмен арад республикын ойн баярай үдэр гүнзэгы ехэ баясхалан хүргэнэ.

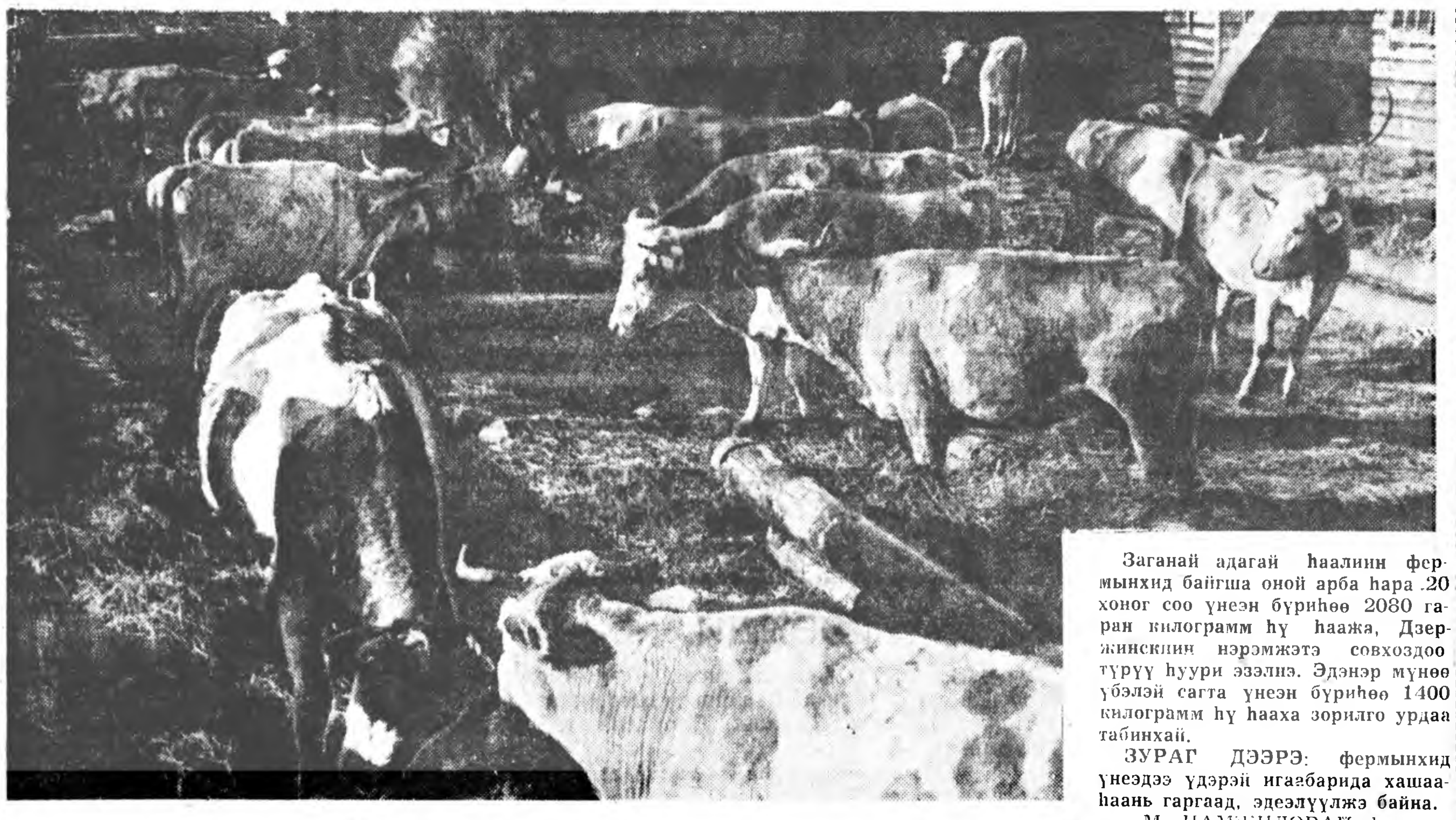

Заганай адагай hаалиин фермынхид байгша оной арба hара 20 хоног соо үнеэн бүриhөө 2080 гаран килограмм hү haажа, Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхоздоо түрүү hуури эзэлнэ. Эдэнэр мүнөө үбэлэй сагта үнеэн бүриhөө 1400 килограмм hү haaxa зорилго урдаа табинхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: фермынхид үнеэдээ үдэрэй игаабарида хашааhаань гаргаад, эдеэлүүлжэ байна.

М. НАМЖИЛОВАЙ фото.

КОНГОДОХИ БАЙДАЛ ТУХАЙ

ТАСС-ай МЭДҮҮЛГЭ

Конгодо (Леопольдвиль) мүнөө үедэ тохёолдоhон оршон байдалда дэлхэйн бүхы оронуудай правительстванууд болон арадууд анхаралаа хандуулангүй байжа шадахагүй.

Конгын арадай национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй шэнэ дабжалтэ Адула—Мобута—Нендак гэгшэдэй панхаруудтаhан правительствын 1964 оной июльдэ унаха ябадалда хүргэhэн байгаа гэжэ мэдээжэ. Тиихэдэнь, Катангын сепаратист Моиз Чомбе гэгшые НАТО-дохи колонизаторнууд Конгын премьер-министрээр табиhан байгаа. Чомбе гэгшэ франкис Испаниhаа Леопольдвиль ерэhэн байгаа бшуу. «Национальна эблэрэлгэ» тухай гоё гоё хуурмаг мэдүүлгэнүүдые хэхэ ябадалhаа Чомбе хүдэлмэреэ эхилhэн байгаа. Конгын арадай национальна баатар Патрис Лумумбын алуулhанай түлөө би харюусалгатай бэшэб, Конгын бусад ажал ябуулагшад харюусалгатай гэжэ байгаад тэрэ хэлээ. Зүгөөр Чомбе болон тэрэнэй империалис эзэдэй мэхэ гохо Конгын болон Африкын бусад оронуудай арадуудые хуурана шадаагүй.

Зүгөөр туhамаршадай засаг түрын байгуулагдаhанда Конгын патриотис хүсэнүүд өөрынгөө тэмсэлые шангадхан харюусахадаа, оронойнгоо газарай нилээд ехэ хубиие богонихон болзор соо сүлөөлөө. Харин монополинуудай табимал Чомбе гэгшэ Африкын гүрэнүүдэй дура хүсэлөөр Африкан нэгэдэлэй организациин нэгэдэхи ассамблейдэ Конгын гүрэнэй түлөөлэгшэ болоҗо хабаадуулагдаагүй, хожомынь бэсэ абанги оронуудай гүрэн түрые болон правительствануудые толгойлогшонорой Каирска конференцидэ мүн лэ оруулагдаагүй байха юм. Чомбе гэгшын баг хобхо татан хаягдаа, тэрэнэй уршагта засаг түрэ урагшагүйдэжэ ороо.

Тиихэдэнь Конгын хэрэгүүдтэ колониальна гүрэнүүд дахяад зэбсэгэй хүсөөр хамааран оролсодог болоо. ООН-ой тугаар халхабша хээд, Конгын арадай эрхэ сүлөө хаhаха урдынгаа түсэбүүдэй буруу hүрэхэдэ, патриотис хүсэнүүдые дараалгада хабаадалсаха зүбшөөл Африкын бэсэ даанхай оронуудhаа абажа шадахагүйдөө империалистнууд Конгын арадта элитээр эсэргүүсэжэ ороо. Хосорон hалажа байhан империалистнуудай агентнүүдые абархын тулада бельгиинхид, португалиинхид, американхид, израилиинхид, Баруун Германиин немецүүд, Урда-Африкын республикын, Урда Родезиин сагаан шарайта колониалистнууд болон бусадhаа бүридүүлэгдэhэн отрядууд хэрэглэгдэдэг болоо. США-гай мурдэлгын түбэй управлениин эльсүүлhэн Кубын революцида эсэргүү этэгээдүүд хулhаншадай дунда бии байшоо. Эдэ бүхы шаара шабхаруунууд Бельгиин, США-гай, ФРГ-гэй болон Португалиин үгэhэн сэрэгэй техникые хэрэглэжэ, Конгын газар дээрэ алалга хюдалга, hандарал үүдхэнэ, зэрлиг муухай ааша гаргана.

Конгодо болоҗо байhан hүүлшын ушарнуудта Америкын Холбоото Штадуудай тусгаар эдэбхи гаргадаг байhанда анхарал хандуулхаар. США түрүүшээр сэрэгэй-транспортна самолёдуудые Конго эльгээгээ, тиигээд эдэ самолёдуудые «хамгаалха» зориготой гэhэн хэбэртэйгээр сэрэгэй алба хэгшэдые эльгээгээ, хожомынь Конгын патриотис хүсэнүүдтэ эсэргүү дайн байлдаанда бомбардировщик самолёдуудые болон сэрэгэй бусад техникые үргэнөөр хэрэглэжэ ороо.

Конгодо империалистнуудай хэжэ байhан зэбсэгтэ интервенци энэ оронойн бүрин эрхэ болон бэсэ даанхай байдалда сэхэ аюул тохёолдуулна. Конгые дахяад колони болгохын тула гүрэнэй аппарадые «Европын шэнжэтэй болголго» гэдэг яаралтайгаар бэелүүлэгдэнэ. Үнэндөө гүрэнэй хэрэгүүдые, армиие болон полициие хүтэлбэрилгэ европынхидай, гол түлэб бельгиинхид болон американхидай, гарта бүри ехээр орожол байhаар. Эрхэ сүлөөгэй түлөө тамсэжэ байhан Анголын арадта эсэргүү байлдаа хэхын тулада Конгын газарые Португалиин богоол эзэмдэгшэд хэрэглэдэг болоҗо байнхай. Фервурдын (ЮАР) фашис засаг түрын болон Урда Родезиин үндэhэ яhанай илгаа гаргагшадай нүлөөн Конгодо улам бүри ехэ болоно. Хүршэ бэсэ даанхай гүрэнүүд болохшо Бурунди, Замби болон Конгодо (Браззавиль) эсэргүү хорото муухай ааша гаргаха, заналта хэхэ талаар Леопольдвиль түб газар болоҗо байнхай.

Танзанида (Танганьика болон Занзибарай Нэгэдэмэл республика) эсэргүү эзэрхэг аашын бэлэдхэгдэжэ байhан тухай hанаа зобоомоор мэдээсэлнүүд hүүлэй үдэрнүүдтэ абтадаг болоо. Танзаниин правительствые унагааха зорилгоор зарим баруун гүрэнүүдэй өмхидхэжэ байhан үгэсэлгын бии тухай гэршэлжэ үгэhэн документнүүд болон баримтанууд Нэгэдэмэл республикада бии гээд Танзаниин президент Ньерере болон бусад хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшад мэдүүлнэ. Энэ үгэсэлгэдэ Португали гол үүргэ дүүргэхэ гэжэ hанаашалагдана. Колониальна засаг түрэнүүдые болюулха тухай Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин шиидхэбэринүүдые Португали хадаа НАТО-гой мэдээжэ оронуудай дэмжэлгые хүлеэн, оройдоошье сахинагүй, тиигэжэ дэлхэйн диилэнхи олонхи оронуудта үhэридэг байна.

Эдэ бүхы ушар байдалые харин томо монополинууд hүжэрөөдэг байна гээшэ. Тэдэнэр Катангын, Родезиин, ЮАР-ай зэдэй, уранай болон бусад уурхайнуудhаа олон миллиардна ашаг олзо оруулдаг, колони оронууд болон арадуудта бэсэ даанхай байдал олгохо тухай ООН-ой түүхэтэ Декларациин дүримүүдые Африкын урда талын хубида бэелүүлхэ ябадалда али бүхы аргаар haад ушаруулха hэдэлгэ гаргана. XX зуун жэлэй хоёрдохи хахадта үсөөхэн бүлэг империалис монополинуудай хараамынай аша туhые харан, Африкадахи бүхэли арадуудай амгалан тайбан байдалда, ажалда, бэсэ даанхай байдалда болон оршон байлгада аюул тохёолдуулга таатай гэжэ мэдэрэгдэхээр гээшэ аал гэhэн асуудал табигдана. Энээниие мэдэрхын аргагүй.

Имэ ябуулганууд Африка түбидэхи эб найрамдалай хэрэгтэ аюул тохёолдуулна, эб найрамдалда дуратай оронуудай hанаа зобоно. Имэ ябуулганууд Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин Уставта огто таараландагүй. Оронуудтай харилсаа байгуулхадаа, хүсөөр заналта хэхэ гү, али тэрэниие хэрэглэхэ ябадалhаа haналаа барихыень ООН-ой Устав өөрынгөө бүхы гэшүүдые уялгал[...] байна бшуу. Тиимэhээ энэ район[...] тохёолдожо байhан аюултай бай[...]лые зайсуулхын тулада Африк[...] гүрэнүүдэй, тэрэшэлэн дэлхэйн [...] найрамдалда дуратай бүхы хүсэн[...]дэй, зүгhөө яаралтай хэмжээнүүд абахань шухала болоно.

Африкын нэгэдэлэй организаци[...] гадаадын хэрэгүүдэй министрнүү[...] соведэй онсо яаралтай сесси энэ он[...] сентябрь hарада Аддис-Абебада бол[...]hэн. Конгын дотоодын хэрэгүүдтэ [...]риин оронуудай хамааралсалг[...] Конгын патриодуудта эсэргүү [...]сэлдэ хулhаншадай отрядуудые [...]рэглэлгые болюулха тухай энэ [...]лөөндэ хабаадаhан Африкын гү[...]нүүд эрид шанга эрилтэнүүдые [...]hэн.

Эдэ хуулита эрилтэнүүдые Сов[...]скэ правительство бүрин хүсэ[...] дэмжэнэ. Конгын асуудал үнэн[...] Африкын, хамагай түрүүндэ а[...]кынхидай, хүсөөр шиидхэгдэхэ [...]той асуудал болоно гэhэн Африк[...] гүрэнүүдэй hанамжые Советска пр[...]вительство хүсэдөөр дэмжэнэ.

Африкын гүрэнүүд болон арад[...] хадаа аюултай байдалай болоҗо ба[...] хада hэримжээ бүри ехээр даа[...]луулха. Африкын арадуудта эсэргү[...] гээр шэнэ ёhоной колониалистнуу[...] гаргадаг hанаашалганууд болон [...]тэнэй хэдэг үгэсэлгэнүүдтэ эсэс [...]бихаар шиидэнги байха ёhотой [...] hанагдаха байна.

Африкын оронуудай болон д[...]хэйн бүхы арадуудай нягта ж[...]саал, нэгэдэл болон талархалга [...]даа колонизаторнуудай гэмтэ м[...]хай hанаашалга гаргаха замда h[...] хаалта, колониализмые болон [...]нэ ёhоной колониализмые эсэс[...] усадхалгые хангажа шадахаар а[...] болоҗо үгэнэ.

Конгын зарим районуудта ко[...]низаторнуудай түйлаhан ямар[...] саг зуурын амжалтанууд хэр[...] шиидхэжэ шадахагүй. Конго хо[...]дохи Урда Вьетнам болоҗо байна[...]жэ баруун оронуудай бодолтой [...]литическа ажал ябуулагшад сэ[...] мэдэрдэг болонхой. Дайнай хар[...] ааша гаргахые дурлагшад хадаа У[...]да Вьетнамдахи дайн байлдаан[...] оролсожо урагшагүйдэhэн бай[...]haa, тэрэ оронhоо 15 дахин шах[...] ехэ газартай орон болохшо Конго [...] бүри ехээр урагшагүйдэхэбди г[...] мэдэрээ hаань таарамжатай бай[...] Франциин гадаадын хэрэгүүдэй м[...]нистр Кув де Мюрвиль Конгын [...]рэгүүдтэ агууехэ гүрэнүүдэй хам[...]ралсахагүйе уряалхадаа яhала у[...]hэ баримтатай байгаа. Имагтал [...]маарасангүй байха гээшэ граж[...] дайнай эхилхэ ябадалда haад уш[...]руулха гансахан лэ найдабари [...]лоно. Граждан дайнай эхилээ haа[...] агуухэ гүрэнүүдэй хоорондо [...]лэ арсалдаа тулалдаан гаража бо[...]хо байна бшуу.

Бусад гүрэнүүдэй дотоодын х[...]гүүдтэ гадаа талаhаань зэбсэгтэ [...]маарасалга хэхэ, элитээр дээрмэ[...]жэ ороха баримтануудые арад[...] тэсэжэ шадахагүй байна. Конго [...]шаа Советскэ Союзай баримтал[...] хара бодол элитэ: Конгын дотоо[...] хэрэгүүдтэ харин оронуудай [...] бүхы хамааралсалга дары бол[...]лагдаха ёhотой. Хэрэгүүдээ өөhэ[...] шиидхэхэ, национальна бэсэ даан[...] өөрынгөө гүрэниие байгуулха х[...] арга боломжо Конгын арадта, [...] Африкын бусад арадуудта олгогд[...] ёhотой.

Советскэ Союз хадаа Конгодо [...]тербенгнүүдэй хэжэ байhан яб[...]тые эрид шууд буруушаана, Аф[...]кын түбтэ тохёолдоhон шахар[...] шанга байдалай аюултай гулам[...] усадхаха талаар Африкын гүрэн[...]дэй гаргадаг эрмэлзэлгэнүүдые [...]луунаар дэмжэнэ.

Б. КАЗАКОВ.

Зэрлиг муухайгаар бомбодолго

ПАРИЖ, ноябриин 23. (ТАСС). Конгын восстани хэгшэдэй хинажа байдаг Понтьевиль городые США-гай Чомбедо дамжуулан үгэhэн самолёдуудай нэгэн бомбодоо. Энээн тухай Франс Пресс агентствын корреспондентын мэдээсэhэнэй ёhоор, Стэнливилиин радиогоор Конгын восстани хэгшэдэй хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн К. Гбенье соносхоо. К. Гбенье гэгшын мэдүүлhэнэй ёhоор, бомбодолгоhоо улам жалан, энгэй зоной дундаhаа алуулhан хүнүүд бии.

«Бомбодолгые дары болюулха тухай Бельгидэ, Холбоото Штадуудта эрилтэ хэхыень» уряалан, Бельгиин сенадта, Кениин премьер-министр Джомо Кениатада К. Гбенье хандаа.

Малай үбэлжэлгэ ямараар эхилээб

УНЖАГАЙРhАНАЙ ХОЙШОЛОН

Алишье нютагта уулзаhан хүн бүхэн «нёдондонойхидо орходоо hүрэггүй ехэ үбhэн абтаа гээшэ. Орооhо тэрьяанайшье зүйл элбэг, hолоомон барагдахаар бэшэ гэхээр. Иигэжэл адууhа малнай одоол даа тарган тобиоор, шэмэ шүүhээ татангүйгөөр ондо орохонь ёhотой» гэжэ сэдьхэл тэниглэн хөөрэжэ байдаг. Имэрхүү удхатай бодол ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэйшье сэдьхэлдэ мүн лэ бүхөөр хадуугданхай янзатай.

Үшөө хажуугаарнь урин дулаан үдэрнүүдээр баян ута намар болоҗо, бүри ноябриин хорёод болотор энэ гэхэ саhан унаагүй, хамаг мал бэлшэжэ ябаhан зандаа байгаа. Энэ ушар зарим нүгэнэй hанал бодол тиимэ ехээр тэбдэхүүлээгүй, «малаймнай тэжээл ехэл алмагдажа байна, hайн лэ гээшэ. Хашанха хатуу хабаршье ерэжэ магад, үбhэ, hолоомоёо химгадахал хэрэгтэй» гэжэ этигээд, адууhа малаа, илангаяа hаамхай болон түлжүүлэгдэхэ, тушаагдаха үхэрнүүдээ, хаhа саг соонь дулаан байрадань оруулжа, hайн харууhан дээрэ табижа шадаагүй ябадал Хориин зарим совхозуудта үзэгдэнэ.

Гадна ямаршье малда тэжээлынь hайса буйлуулжа, амта шэмэ оруулжа үгэдэг болохо, химиин аша туhые мал ажалда үргэнөөр нэбтэрүүлхэ тушаа ехэ хөөрэлдөөн болоҗо эхилhээр нилээд саг үнгэржэл байна ха юм. hаалиин гүүртэ бүхэндэ, шахамалнуудай болон түлжүүлэгдэхэ бурүү, хашарагуудай байра бүхэндэ, гахайн фермэ бүхэндэ тэжээл буйлуулдаг цех, кухнинуудые тухеэрхэ, hолоомо гидролизно аргаар дэбтээдэг, дрожжоор эhээдэг тухеэрэлгэнүүдые тодхохо гэжэ хэлсэhээр баhал үнинэй. Теэд үнэндөө нимэ шухала хэрэг эндэхи зарим ажахынуудта тон лэ этигэл ядангяар, аали нобшоор нэбтэрүүлэгдэнэ.

Эдэ бүгэдэ тухай хооhоор яриҗа байхагүйн тулада Үдын совхозой байдал дээрэhээ нэгэ хэдэн жэшээ харуулая. Баруун-Хасууртайн 4-дэхи фермэ оройдоол 150 үнеэтэй нэгэ гүүртэтэй юм. Тэрэнь Тахяашада түбхинэhөөр үнинэй. 200 үнеэдэй багтаамжатай шулуун байра хоёрдохи жэлээ эндэ хүсэндөө орожо ядашанхай.

Тэрэ байра дотор мүнөө үедэ жараал шахуу үнеэд оруулагданхай. Бэшыень хуу шэнэ байра руу оруулха гэхэдэ, тэжээл адхаха, эюулхэ хобто (кормушка), үнеэдээ уяха юумэн хэгдээгүй. Удинск тосхондо тэрэниинь дархалаа болодог. Зүгөөр үдэр соо миил 2 хобто тэдэ дарханууулнынь бүтээдэг хан. Иигэжэ ажаллажа байhан эдэ хүдэлмэришэд малай байрада хэрэгтэй болохо хобтонуудые хоёр hара соонь хэжэ дууhахань бэрхэтэй.

Имэ байдалhаа дулдыдажа, табан hаалиншадайнь үнеэд хуушан байра соогоо хононо, эдеэлнэ. Тэрэ байрань хэзээ заяанда баригдаhан, оройнь хушалта үмхиржэ, сүмэрэн унажа байнхай. Тэрэниие шоройhоо байха hолоомооршье хушахань аюултай. «Саhанайл ехээр орожорхёо hаа, үнеэдээ даруулжархина аа гүбди гэжэ ехэл айгшабди» гэжэ эндэхи бригадир нүхэр Аюшеев хөөрөө hэн. Айhан саhаниинь горитойгоор hая орожорхибол гээшэ.

Шэнэ байра доторнь тэжээл буйлуулгын цех тодхогдонхой. Гэбэшье уурал дамжуулха хоолойнуудынь нарииханууд байжа, хэршэгдэhэн hолоомотой уhые түргэн зуура халаажа шаданагүй. Тиимэhээ тэрэ тухеэрэлгэ дахин задалагдаха баатай болоо. Нэгэ эдеэлүүлхын тулада үнеэн бүридэ уураалаар дэбтээhэн, дрожжоор эhээгдэhэн гурбан ведро hолоомон үгтэнэ. Дүүжэн харгы гү, али нэнгэн тэжээл зөөхэ ондоо юумэгүй hэн хойноо, эндэхи hаалишад үдэртөө 120—130 ведро тэжээл гараараа зөөжэ зобонод.

Тус совхозой 6-дахи фермын hаалиин гүүртын тэжээл буйлуулха тухеэрэлгэ мүн лэ хүсэндөө ороодүй, дуталдаhан юумэнь мүнөө болотор бэдэрhээр. Үбhэ, hолоомоной урданайхида орходоо элбэгшье hаань, Үдын совхозой бүхы гүүртэнүүдэй hаамхай үнеэд мүнөө болотороо адуулагдаhаар.

Энэнь ямар хойшолонтой байбаб? Хэрбээ октябриин түрүүшын табан хоногто совхоз соо 153 центнер hү haaжа, 139 центнерыень гүрэндэ тушааhан haa, ноябриин 10-haa 15 болотор миил 67 центнер hү haahan, тэрэнэйнгээ 58 центнерыень тушааhан байгаа. hара хахадай туршада hүн нимэ ехээр хороод байна.

Гансал hү haалган дээрэ нимэ ушар тохёолдоно бэшэ. Имагтал малай харууhанай муухаа, хиналта эрилтын обор дээрэhээ октябриин эхинhээ ноябриин тэн болотор 23 бүрүү, туталнууд, 199 ехэ хонид, 246 хурьгад эндэ гарзалшоод байна. Үбэлжэлгэдэ хангалтагүйгөөр бэлдэhэнэй эсэс энэ ха юм даа.

hанаа зобоомоор юумэн үшөө эндэ олон. Партийно-гүрэнэй хиналтын аймагай комитедэй зүгhөө шалгалта hая хэхэдэнь, 3-дахи фермын Хан-Жаргаланда байрладаг тугалшан нүхэр Мардаева 76 тугалаа тураажархиhан байгаа. Тэндэхи хонишон нүхэр Бадмаевагай отара соо олон хурьгад борьбоо хабиранхай байба.

Үбэлжэлгын үедэ адууhа малаа ёhотойл эзэн ёhоор харууhалха гэhэн тэмсэлдэ хам оролсожо бираагүй ажахынууд эндэ үшөөл бии. Малай үбэлжэлгэдэ Хүрбын совхозой хайнга хэрэгээр бэлдэжэ байhан тухай шүүмжэлэл манай газетын ноябриин 11 нэй номерто толилогдоо hэн. Тэрээн дээрэ нимэ жэшээ нэмэжэ хэлэлтэй. Тус совхозой дирекци майн эсэс багаар бүрүү, хашарагуудые бэлшээн, шахан таргалуулха тусхай бригада эмхидхээ hэн. Бэрхэ малшад нүхэд Нимаев, Данилов, Шоймполов гэгшэд 4 hара соо малаа hайнаар харууhалаад байхадаа, тэдэнээ 485 центнерээр гахэ гү, али толгой бүриинь хоног бүхэндэ 1000 граммаар нэмээжэ ябаа. Совхоздоо 23.610 түхэригэй сэбэр олзо оруулаа бэлэй.

Харин мүнөө энэ бригадын мал хушалтатай байрада оруулагдаагүй, hайн тэжээлдэ табигдаагүй ха юм. «Тарган—табан хоногой» гэдэг гээшэ ааб даа. Эдэ малшадай бүхэли зундаа адуулжа таргалуулhан, бэеынь хүсөөжэ байhан мал үдэр хоногоор туража, шадал тэнхээгээ бууража байна бшуу.

Шэнэ, аша үрэ ехэтэй онол аргануудые мал ажалда үргэнөөр нэбтэрүүлхэ тушаа ехэ ехээр хөөрэлдөөд, тэрэнэйнгээ хойнонь гарахые оролдоггүй хүтэлбэрилэгшэд бии. Жэшээнь, Анаагай совхоз 3-дахи фермын центральна гүүртые hайнаар тухеэрээ. Тэндэ хэрэгтэй хамаг юумэн хуу бии гэхэдэ алдуу болохогүй. Теэд тэрэл үүсхэлээ улам эршэдүүлэн, бусад гүүртэнүүдээ нимэ болгохоёо яанаб. Байсын эбэрэй, Баруун бэеын, Ашангын hаалиин гүүртэнүүдтэ мүнөөдөө hолоомошье дэбтээхэ тухеэрэлгэ табигдаагүй. «hолоомо үлтирүүлхэ ДКУ, уурал сүглуулха котёлнууд олдоногүй, үгы гэбэл, «тэндэмнай уhан байдаггүй» гэhэн шалтагаан эндэхид урдаа баридаг.

Малдаа буйлууhан тэжээл үгэдэг болохо, гүүртэ бүхэндэ гидролизно аргаар hолоомо дэбтээдэг, дрожжоор эhээдэг тухеэрэлгэ тодхохо талаар ажахынуудта юунэй хэгдэжэ байhые манай «Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдэй нэгэдэмэл редакци халуун намарhаа эхилжэ шалгалта хэhэн. Тиихэдэ Анаагай совхозой 1-дэхи фермын hаалиин гүүртэ шалгагдажа, шүүмжэлэлдэ ороhон бэлэй. Тэрэ шалгалтын материал октябриин 4-дэ газетэнүүдтэ толилогдоо hэн. Теэд тэндэхи тухеэрэлгэ мүнөө болотороо хүдэлөөгүй байhаар. hолоомониишье обоологдоогүй, полинууд дээрээ бухалнууд зандаа саhанда булагдашаба.

Хориин совхозуудай эрхэ байдал, арга боломжоньшье адлирхуу, хараа бараал гээшэ. Теэд оролдоhон зон ойрохон зуура ехэ юумэ бүтээдэг байна. Энэ талаар Хэжэнгын совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлнэ. Эндэхид hаалиин 9 гүүртэ дээрэ, гахайн фермэдэ, шахалгын бригадада—хамтадаа тэжээлэй 11 цех тодхонхой. Тэрэнэй 9-ниинь ашаглалгада оронхой, 2-ынь мэнэ мэнэ дууhхутай байна. Эдээн шэнгеэр бусадшье совхозууд нимэ ехэ юумэ хэхэ аргатай байгаа. Теэд хэдэгүйнь гэмшэлтэй.

Үйлэдбэриин управлени, управлениин партком малай үбэлжэлгые hайнаар үнгэргэхэ, адууhа малай ашаг шэмэ улам дээшэлүүлдэг хамаг бүхы аргануудые хаа хаанагүй нэбтэрүүлхэ гэжэ оролдохо уялгатай байгаа. Гэбэшье тэдэнэй зүгhөө эрид шууд эрилтэ, шанга хиналта дуталдана. Малай үбэлжэлгын бэлэдхэлэй хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байгаашье hаань, парткомой пленум дээрэ энэ асуудал табигдаагүй, харин бүри hая, тон хожомдожо, ноябриин 13-да парткомой бюро дээрэ энээн тушаа зүбшэн хэлсэгдээ. Тэрэ бюрогой тогтоол соо дутуу дундануудые зайсуулха талаар олон хэмжээнүүд хараалагдаhан, болзор тогтоогдоhон байна. Тиигэбэшье зарим ажахынууд тэрэ болзорыень ёhоор сахинагүй. Тус тогтоолой дүүргэлтые партком шанга хиналтадаа абаха уялгатай.

★ *Хоридо яахадаа үнеэд хооhорлоб, шахамалнууд туранаб?*

★ **Энээнэй гол шалтагаан үйлэдбэриин управленидэ бэдэрэлтэй гү?**

Г. ЦЫРЕТОРОВ,
манай тусхай корреспондент.

Сэмбэ гү, али ондоо бүд магазин соо харахадань, нюдэндэ таатай гү, али таарамжагүй гү, шэрүүн гү, али зөөлэн байдагыень хэндэшье мэдээжэ. Энээниие фабрикын шэрдэлгэ сэбэрлэлгын цехтэ хэгдэдэг юм. Коммунис ажалай ударник Степанида Трофимовна Сулина хатаагшаар Улаан-Үдын сэмбын фабрикын шэрдэлгэ сэбэрлэлгын цехтэ хүдэлмэрилдэг юм. Нүхэр Сулина халаанайнгаа даабари ходол үлүүлэн дүүргэдэг, хатаhан сэмбэнь hайн шанартай байдаг. Зураг дээрэ: нүхэр Сулина ажалдаа.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

ЗҮҮН-СИБИРИИН СОВНАРХОЗДО

10 hАРЫН ЗАРИМ ДҮНГҮҮД

Хүдэлжэ байhан 300 гаран промышленна предприяти, баригдажа байhан олон тоото объектнүүдэй коллективүүдэй дунда экономическа хүдэлмэри hайжаруулха, үйлэдбэрине зүбөөр хүтэлбэрилхэ асуудалда саг үргэлжын анхарал хандуулhанай ашаар совнархозой промышленность валовой продукци үйлэдбэрилхэ 10 hарын түсэбые бүхы дээрэ болзорhоонь урид дүүргэhэн, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабари үлүүлэн дүүргэhэн байна.

Нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, валовой продукци үйлэдбэрилгэ 7,0 процентээр, ажалай бүтээсэ 6,0 процентээр дээшэлүүлэгдээ. Үнгэрhэн үеын туршада промышленна хэдэн шэнэ предприятинууд ашаглалгада тушаагдаба.

Гээгдэлдэ ороhон участок, үйлэдбэридэ туhаламжа хүргэжэ, тэдэниие гээгдэлhээнь гаргахын тула тусхай комплексно бригаданууды эмхидхэжэ, эдэ участогуудта эльгээхэ гэhэн «Востоксибуголь» комбинадай дүй дүршэл районой предприятинуудта дэлгэрүүлэгдээ. Түсэбөө дүүргэдэггүй предприятинуудта ехэ анхарал хандуулагдадаг, туhаламжа үзүүлэгдэдэг болоо. Энээнэй ашаар гээгдэлдэ ороhон предприятинуудай тоо үсөөрүүлэгдэжэ байна.

Совнархозой предприятинуудай экономико хүгжөөхэ асуудалда зорюулагдаhан научно-үйлэдбэриин экономическа ехэ конференци, экономическа хүдэлмэри хүтэлбэрилэгшэдэй семинар энэ жэлдэ үнгэргэгдөө. Мүн экономикын асуудал арадай ажахын соведэй заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэнэ. Эдэ бүгэдын ашаар түсэб зохёолго, үйлэдбэрине хүтэлбэрилгэ hайжаруулагдаа. Жэлэй эхинhээ хойшо совнархозой 19 предприяти жэгдэ hайнаар хүдэлдэг болоҗо, гүрэндөө олзо оруулжа эхилээ. Үйлэдбэридөө шэнэ технологи, түрүү дүй дүршэл хэрэглэхэ асуудалда ехэ анхарал хандуулагдана. «Востоксибуголь» комбинадай предприятинуудта шулуу нүүрhэ нээмэл аргаар малтан абаха түрүү дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Экономическа район дотор абтадаг шулуу нүүрhэнэй 71 процентиь нээмэл аргаар малтагдана. Энэнь РСФСР дотор түйлагдаhан хэмжээнhээ 2,5 дахин ехэ болоно. Экономическа район дотор шулуу нүүрhэ нээмэл аргаар малтан абаха хэмжээн Америкын Холбоото Штадуудай хэмжээнhээ мүн лэ хоёр дахин ехэ юм. hүүлэй жэлнүүдэй туршада «Востоксибуголь» комбинадай шулуун нүүрhэ малталга дээрэ ажаллажа байhан хүдэлмэришэдэй тоо 4 мянган хүнөөр үсөөн болобошье, ажалай бүтээсэ 40 процентээр дээшэлүүлэгдэhэн байна.

Зүүн-Сибириин экономическа район томо томо шэнэ барилгануудай хизаар гэжэ тоологдодог. Энергетическэ, химическэ, целлюлозно, алюминиин, горнорудна олон предприяти баригдажа байнхай. Ганса нэгэ предприяти, Байгалай модоной промышленна комплекс жэлдээ 400 мянган тонно hайн шанартай целлюлозо, 280 тонно картон үгэдэг болохо. Тэрэнэй түрүүшын ээлжээн 1965 ондо ашаглалгада оруулагдаха.

Харин капитальна барилга эрхилхэ талаар дутагдал бии. Капитальна барилгада hомологдоhон мүнгэ зөөри гаргашалха арба hарын түсэб 86,5 процент, барилга-хабсаралгын ажал хэхэ түсэб 91,5 процент дүүргэгдээ. Нефте-химиин, целлюлозно промышленностиин предприятинуудай барилга унжагайруулагдаhаар. Энэ дутагдал усадхаха асуудалда ехэ анхарал хандуулагдажа эхилээ.

Совнархозой аппарадай зүгhөө арадай ажахые хүтэлбэрилгэ hайжаруулха зорилгоор ниитын экономическа институт эмхидхэгдэhэн юм.

Район дотороо үйлэдбэриин шэнэ аргаар түсэблэхэ дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ талаар hуралсал эмхидхэгдээ. Иигэжэ энэ арга Шэтын станок бүтээлгын, Улаан-Үдын «Электромашина», «Теплоприбор», горно тухеэрэлгэ бүтээдэг Дарhанай, Карл Марксын нэрэмжэтэ, Черемховско заводуудта нэбтэрүүлэгдээ.

Ю. ТРУХИН.

СИНТЕТИЧЕСКЭ АЛМАЗ ХЭРЭГЛЭХЭ

Эхэ оронойманай промышленностьда hүүлэй жэлнүүдтэ синтетическэ алмаз хэрэглэгдэдэг болоо. Алмазай тон бэхи, хатуу байhаниинь үниhөө хойшо мэдээжэ, Харин байгаалиин энэ баялиг тон шухала дээрэhээ үнэтэй байгаа, тиигээд тэрэ промышленностьда үргэнөөр хэрэглэгдээгүй байhан. Харин манай промышленность хэмэл алмаз үйлэдбэрилжэ, тэрэниие хаа хаанагүй хэрэглэхэ арга олдобо. Манайшье экономическа район дотор синтетическэ алмаз хэрэглэхэ ехэ аргатай.

Имэ алмаз машина бүтээлгын, металл болбосоруулгын hалбарида гол түлэб хэрэглэгдэхэ. Хатуу элдэб холисоhоо хэгдэhэн инструмент алмазаар тошиилдоходо үни удаан саг соо ашаглагдана гэжэ дүй дүршэл харуулна. Тиимэhээ хатуу холисо, шудхалаа имагтал алмазаар тошиилдохо, болбосоруулха зорилго табигдаа.

Синтетическэ алмаз модо болбосоруулгын, керамическа, горнорудна промышленностьда хэрэглэгдэхэ юм. Харьковска модо болбосоруулгын заводойхид алмазаар хэгдэhэн тухеэрэлгэ ашаглажа, модые гоё hайханаар шэмэглэн тошиилдодог болоо. Иигэжэ тэдэнэр ехэ алмалта хэбэ. Тэдэнэй энэ дүй дүршэл экономическа районой модо болбосоруулдаг предприятида халан абалсаа haа, ехэ аша үрэтэй байха hэн. Харин совнархозой промышленностьда хэмэл алмаз хүсэд hайнаар хэрэглэгдэнэгүй. Машина бүтээлгын, металл болбосоруулгын предприятинуудай дундаhаа Дарhанай горно-тухеэрэлгын завод, «Автотракгородеталь» заводуудта хэрэглэгдэжэ эхилээ. Мүн Черемховско Карл Марксын нэрэмжэтэ заводойхид алмазаар хатуу холисо тошиилдоно. Гэбэшье, синтетическэ алмаз үргэнөөр нэбтэрүүлхэ арга боломжо хүсэдөөр хэрэглэгдээгүй байhаар. Энээнэй шалтагаан юуб гэхэдэ, совнархозой предприятинуудта тусхай алмазна тухеэрэлгэ үсөөн байhаар. Имэ дутагдал усадхахын тула синтетическэ алмаз паточно аргаар хэгдэдэг болоо.

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур.
1964 оной ноябриин 25.

Үдэшын һургуулинуудта ябажа һурадаг хүдэлмэришэд болон алба хаагшадые аудитори, класс соогуур олоор хаража болохот. Зураг дээрэ: үдэшын 16-дахи һургуулида һурагшад (зүүн гарһаа) Л. Ф. Гарханин, В. А. Дорохова, М. П. Никитин гэгшэд хэшээлдээ бэлдэнэд. Ц. ТЫХЕНОВЭЙ фото.

СОВЕДУУДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ

ҮБЭЛЭЙ САГТА—БАРИЛГА

Һайн амбулатори гү, али больница барюулаагүй һаа, эмнэлгын хүдэлмэри ямар байлтайб даа. Энээниие манай сомсоведэрхин яһала ойлгоод, совхоз, колхозуудта алин бүхы туһа дэмжэлгэ үзүүлхын хойноһоо оролдоод, эмхидхэлэйшье хүдэлмэри ябуулдаг болоо. Тус асуудал октябрь соо болоһон сесси дээрэмнайшье, мүн урда тээнь гүйсэдкомойнгоо заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ һэн.

Теэд бодото бүтээһэн юумэмнай юун гээшэб? Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо эхин һургуулиин байшан, Тооро тосхондо столово баригдаһан, ухибүүдэй хамтын байрада капитальна заһабарилга хэгдэһэн, Зүүн-Мүрэндэ эдеэ хоолой магазин шэнээр нээгдэһэн, «Маяк» колхоздохи Далахайн клуб заһабарилагдаһан, мүн бусадшье олон барилга байдал түхеэрэгдэһэн. Тэндэ культурно-ажаһуудалай комиссиинхид болон сомсоведэй бусад депутадууд гүйсэдкомой тусхай даалгабари дүүргэһэн, хиналта шалгалтын хүдэлмэри ябуулһан, колхозой түрүүлэгшэнээр болон бригадирнуудтай яһала үгээ ойлгосолсожо шадаһан байна. Нүхэд С. Л. Бильтагуров, Л. Р. Аюшеев (Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз), Д. Г. Шаглаев («Маяк» колхоз), врач Г. В. Шилов, Н. А. Белозеров (84-дэхи ДЭУ), Г. Ж. Данзанов (Тоорын сельпо), Б. Б. Абушеев болон бусад эдэбхитэднай манай захяа даалгабаринуудые эгээл сайн болзор соонь бэелүүлдэг, түсэбөө таһалхагүйн хабаадалсадаг бархашуулнай юм.

Теэд барилгаа бодхооходоо, хамаг юумые бүтэшэһэн дээрэ яажа тооложо болохоб. Тэндээ абаһаар лэ ажал хүдэлмэриие эмхидхэхын хойноһоо оролдонобди. Жэшээнь, «Маяк» колхозой клуб заһабарилагдаад байхадаа, тэндэ үдэшэ бүри гэхэдээ залуушуул суглардаг, ёохор, танца наададаг, кино харадаг болонхой. Тэрэшэлэн урдаа һайнаар кружогүүдэй хүдэлмэри һэргээхэ тушаа ехэхэн оролдолго гаргагдажа байна.

Теэд манай сомсоведэрхин энэ бүтээһэн юумэрээ заашье һанаагаа амарнагүй. Хэхэ юумэмнай үшөөл ниилээдхэн ехэ. Ленинэй нэрэмжэтэ, колхозой клубые шэрэжэ ондоо тээ табюулха, мүн тэндэ бани, Шулуутын, Намарзаанай фермэнүүдтэ улаан булан барюулха байнабди.

Тооро тосхондо һургуулиин 536 хүнэй һууритай гурбан дабхар гэр, хүүгэдэй 50 һууритай саад болон ясли, 60 шэрээ табиха больница, медигүүдтэ 4 квартиратай гэр бодхоохо, холын фермэ болон гүүртэнүүдтэ электрын гэрэл оруулагдаха. Баһа сельпогойхид түб тосхонойнгоо гол үйлсэдэ магазин бариха юм.

Далахай тосхоной магазин, медпункт, библиотекэ гэхэ мэтэ даншье һаа һанаа зоборитой, таарамжагүй хуушан гэр байрануудсоо байдаг. Тэдэмнай баһал тон ойрын сагта һэльбэн заһабарилагдахаар хараалагдана.

Тиихэдээ эдэмнай бүлтэ хоёр-гурбан жэлэй хугасаа соо бодхоогдохо капитальна барилганууд болоно хаям даа. Энэ зорилгоё амжалтатайгаар дүүргэхын тула барилгашадай ажал ехэ шадамараар. Хаһа саг соонь эмхидхэхэ ушартайбди. Депутат бүхэн тус тутаа али нэгэн барилгын хойноһоо хинажа байха, шухала ушарай тухайгаа һаань, туһаламжа үзүүлхэ даалгабаритай.

Гэхэтэй хамта, иимэ барилгаһаа гадна, тон шухала аад, богонихон саг соо бүтэхэ барилганууд тушаа баһал анхардаг гээшэбди. Жэшээнь, малай убалжалтын бүри эхилхэһээ урид фермэ, гүүртэнүүдтэ бани барюулха, гэр байрыень заһабарилха, шардээхэ, сагаадаха талаар баһал ехэхэн хэмжээ ябуулагдануудые харалаа бэелүүлхэ һэмди.

Сомоной Соведэй хэхэ хүдэлмэриин хэды ехэ байбашье, культурно-ажаһуудалай барилгануудые үргэнөөр эрхилхэ асуудал депутадуудай саг үргэлжын анхаралай доро байха ёһотой. Юундэб гэхэдэ, энээнгүйгөөр хүн зоной эрилтые һайнаар хангаха гээшэ дамы бшуу.

Бидэнэр саашадаашье барилгын хүдэлмэриин түсэб, графигай дүүргэлтые нютаг нютагуудта хинажа байхабди. Энэ талаар хэн депутат юу хэхэ тухайгаа тодорхой даабари абанхай. Нигэдэ жэлэй дүүрэмжээр дурсагдаһан асуудалые гүйсэдкомойнгоо заседани дээрэ дахяад зүбшэн хэлсэхэ бэзэбди. Тэндэ депутадуудай тоосохо байха.

Шэнэ жэлэй түрүүшын кварталда соо хабарай тарилгые үгтүүлхын, полевой стануудые бэлэдхэлэн тухэлтэй болгохо тухай зүбшэхэбди.

Үбэлэй сагта барилга хэхэдэ ехээр сүлеэтэй, таарамжатай үе байна. Тиимэ хадань бүришье һаа ехээр оролдохо ёһотойбди.

Л. ХОРЕНОВ,
Түнхэнэй аймагай Тоорын сомсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

АЖАҺУУДАЛ—ГОЛ АНХАРАЛДА

Урданай Утаата, хуушанай Далахай бэшэ. Шэнэ сэбэр тосхоной үужам сэлюун гудамжанууд. Улаан соргтой хүхюун.

— Шэнэ ёһоор ажаһууха, ажаллаха гээшэ манай сомоной ажалшан бүхэнэй нангин зорилго болонхой. Хүдөө нютагаа соёл болбосоролой бодото шэнжэтэй, сэбэр һайхан болгохо, айла бүхэн гэрэйнгээ дэргэдэ модо, жэмэс тариха, нютагайнгаа адар солые дээрэ үргэжэ, нэрэ түрэдэ харша ябадал гаргахагүй — иимэ уялга манай сомоной ажалшад абаад, аймагайнгаа бүхы сомсоведүүдые социалис мүрысөөндэ урнһан юм, — гэжэ сомоной Соведэй түрүүлэгшэ Буда Шагдурович Гармаев хөөрэнэ.

Утаата, Дабаата нютагуудта сомоной Соведэй депутадуудай хоёр бүлэг ажаллана. Эдэ бүлэгүүд айл зоной дунда ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулжа, ажахын али бүхы ажалые саг болзортонь гүйсэдхэхэ тушаа олониитые эдэбхитэйгээр хабаадуулна. Утаата тосхондо гостиница байгуулагдаа. «Байгал» колхоздо талха бариха ябадал эмхидхэгдээ. Хүдөөгэй худалдаа наймаанай эмхинүүд эндэ һайнаар ажаллана. Клубууд болон библиотекэнүүд үбэлэй үедэ һайнаар хүдэлмэрилхэ бүрин бэлэдхэлээр хангагданхай.

Олониитын һайн дуранай эмхинүүд болохо арадай дружина, нүхэрэй сүүд, эхэнэрнүүдэй совет яһала һайнаар ажаллана. Эхэнэрэй соведэй ударидагша Роза Павловна Куликова сомоной Соведэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр оролсон, али бүхы ажахын кампаниинуудта эхэнэрнүүдые олоор хабаадуулдаг байна.

«Байгал» колхозой гэшүүд коммунис ажалай коллективэй хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө шармайн оролдожо байнхай. Эдэнэй энэ хүндэтэ ажалдань сомоной Совет, бүхы депутадууд туһалалсана.

Сомоной Соведэй сессинүүд дээрэ соёл сурталай эмхинүүдэй ажал хүдэлмэри һайжаруулха, социалис хуули ёһые наринаар сахиха, ниитын малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэхэ. һургуулиин үхибүүдэй үйлэдбэриин һуралсал тухай болон залуу малшадай үдэшын һургуули тухай тон шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэжэ, тодорхой шиидхэбэринүүд абтанхай. Мүн хүдөөгэйхидэй ажаһуудалай болон эмнэлгын ажалые һайжаруулха тушаа асуудалнууд сомоной Соведэй анхаралһаа гарадаггүй.

Хүдөө нютагаа болбосон сэбэр болгохо, ажалшадай эрилтэ хэрэглэмжые бүрин гүйсэдөөр хангаха гэһэн зорилго Утаата-Далахайн сомоной Совет урдаа табяад ажаллажа байна. Энэ зорилгоёо эрхим һайнаар бэелүүлхын түлөө сомоной Соведэй түрүүлэгшэ Б. Ш. Гармаев эдэбхи үүсхэлээ гарган, олониитые эмхидхэн, шармайн оролдоно.

С. ТАБДАЕВ.

Захаамин.

Үдэ мүрэнэй урда бэедэ һаруул томо гэрнүүд жэлһээ жэл бүри олоор жэрылдэдэг. Эдэ барилгада барилга-хабсаралгын 1-дэхи управлениин штукатурщинаар комсомол басагад Мария Афанасьева Нина Маслова хоёрой нилээд үүргэ бии. Эдэ хоёр халаан бүриингөө даабари ходол үлүүлэн дүүргэдэг юм. Зураг дээрэ: М. Афанасьева, Н. Маслова. А. МАНТАЕВАЙ фото.

ШЭНЭ НОМУУД

„УЛААН СЭСЭГЭЙ" ҺАЛБАРХАДА...

Буряадаймнай уран зохёолшо Чимит Цыдендамбаевай номууд тушаа нилээд олон һанамжанууд бии. Ехэл шууяа татаһан «Буряад басаган» гэһэн повесть тухайдань манай һанамжанууд «һайн, болохотойл зохёол» гэһэншүү сэгнэлтээр дүүрээ һааб даа. Тиигээд зохёолшошье шадахатай, шадахагүй шүүмжэлэгшэд дээгүүр алгад харан, өөрынгөө үгые хэлээ һэн. Тэрэ гэһэн сагһаа хойшо Чимит Цыдендамбаев олон зохёолнуудые бэшээ, тиибэшье шүүмжэлэгшэд, зохёолшод, уншагшадшье энээн тушаа нэгэшье мүр бэшээгүй. Энэнь гайхалтай.

Һүүлэй үедэ рассказ, повесть бэшээшэдшье олошоршоо гэхэдэ алдуу болохогүй, зүгөөр зарим поэдүүднайшье прозо тээшэ гүүрһаяа залаһан һурагтай. Болохотой, болохогүй зарим рассказууд уншагшадые хашараажашье болоо, зүгөөр, илангаяа залуу бэшэгшэдтэ, уншагшын зүгһөө нэгэ дурадхал оруулха хүсэлэнтэйб. Буряадай номой хэблэлэй һаяхан гаргаһан «Улаан сэсэг» гэһэн ном урдамни хэбтэнэ. Авторынь Чимит Цыдендамбаев.

Ном дотор арбан рассказ. Ехэнхинь сатирическэ тухэлтэй. Теэд мүнөө Цыдендамбаевнай ямар шэнэ һонин зохёолоор уншагшадаа баясуулба гээшэб?

Уран зохёолшын бэлиг шадабари тухай олые хэлэһэнэй хэрэггүй. Номой нэрэ болон ороһон «Улаан сэсэг» гэжэ рассказыень хараад үзэе.

«Улаан сэсэг! Улаан сэсэг!

Хүн түрэлтэндэл газарай бүхы бүмбэрсэг дэлхэй нютагтай, алишье гүрэнэй тала нугада ургадаг, хайшаашье ошохо харгы замда ушардаг, хэншье гэһэн нэрэтэй хүүгэдэй һуниин зүүдые гоёодог, ондо ондоогоор шэхэндэ дуулдадагшье һаань, ямаршье хэлэн дээрэ «Улаан сэсэг» гэжэ нэрээ нэрлүүлдэг шамаяа магтан дуулаха дуран хүрэнэ»—гээд автор зохёолоо эхилнэ.

«Улаан сэсэг» рассказ бэшэ, уянгата шүлэглэл, прозоор бэшэгдэһэн шүлэгтэ дүтэрхы болоно бшуу. Улаан сэсэг—инаг дуранай тэмдэг, тэрэниие асарагша болгон, автор магтан дуулахадаа, талын һайхан сэсэгүүд тухай ямар уянгата, дабтагдашагүй уран үгэнүүдые хэрэглэнэ гээшэб! Зохёолой гол герой Очир Жамбалов манай урда бии болоно. Очир шүлэг бэшэдэг хүн. Наһатай болоһоншье, һаа, һамга абахагүй, сүлөөтэй сагтаа архиханиие ууха даад, шатар табяад, бильярд сохёод ябадаг хүн. Наһаараа дурлажа үзөөгүй, эхэнэр зондо этигэдэггүй хүн байжа болоо. Теэд эндэл улаан сэсэг туһална. Арбан гурбатай Арсалан хүбүүхэн ехэшүүлэй тухиралтаар Очирой сонхо дээрэ улаан сэсэгүүдые нюусаар табидаг болоно. Энэ һайхан бэлэг, анхаралда баясан, Очир хүбүүн ямаршьеб танигдаагүй басаган тухай домогложо эхилээ. Уданшьегүй бэе һэргүү, нягта болоһон Очир Солимаа гэжэ басагантай танилсаад, һүүлдэнь айл болоо. Улаан сэсэг иигэжэл хүнэй хуби заяанда ехэхэн эрьелтэ хэбэ ха юм даа. Улаан сэсэг! Улаан сэсэг! Эгээл һайхан үнгэ. Манай һүлдэ—улаан тугаймнай үнгэ. Байгаалиин эгээл һайхан сэсэг, ажабайдалыемнайшье шэмэглэһэн сэсэг. «Хүүгэд гээшэ манай арадай сэсэгүүд юм»—гэжэ Ленин багша дэмы хэлээгүй юм»—гээд автор зохёолоо дүүргэнэ.

Зүб даа. «Улаан сэсэг» гэжэ зохёол соогоо Чимит Цыдендамбаев манай хүүгэдэй сэдьхэлэй арюуниие, һайхан гээшые ойлгодогыень тобойсо харуулжа шадаа. Гансашье энэ бэшэ, ажабайдалай аянгата гимн, хэзээдэ мүнхэ арадай дуун, Эхэ орондоо халуун дуранай тэмдэг болоһон эрмэлзэл бодолнуудые элирхэйлэн харуулаа.

«Улаан сэсэг» арсалтагүй һайн зохёол, һайхан шүлэглэл. Зай, саашань бэшэ рассказууд тухайнь хэлээе.

Эгээл һүүлшынь рассказ. «Гэр бүлын лекци» гээшые уншая.

Чимит Цыдендамбаев мүнөө сагһаа гээгдэхэгүйе оролдоо. Манай орон дотор химиин асуудалай үргэнөөр шиидхэгдэжэ байхада, химидэ магтаал бэшээ. Үхибүүдэй ухаан бодолой тухам соохоно хими гээшэмнай юун гээшэб гэжэ элирнэ. Үхибүүдтээ химиин удха шанар тухай ойлгуулһан туралхидшье ехэл габьяатай болоно. Тойроод байгша юумэн баран даа химиин шэди. Үхибүүдэй наадаг жэмбүүршье хүрэтэрөө химиин хүсэн. Долоотойхон Валера табатайхан Роза хоёр хими тухай хөөрэлдэжэ байһан ехэшүүлһээ «Хими гээшэ юу хэлэнэб?» гэжэ асууна. Игээдшье «гэр бүлын лекци» эхилбэ даа. Тон һонин. Эхэ орон доторнай боложо байдаг хубилалта, событи гээшэһээ гээгдэдэггүй эхэ эсэгэнэршье нилээд олые бүтээлсэһэн, олыень шиидхэлсэжэ байһан хүнүүдэй нэгэн болоно бшуу. «Гэр бүлын лекци» ухибүүдтэ ехэл таараһан рассказ.

Ном соо ороһон рассказуудые бултыень дурдаад яахамнайб. Тиибэшье нэгэ хэдэн үгэ заатагүй хэлэлтэй болоно. «Улаан сэсэг» гэжэ номой шэглэл, удха шанар ехэл бирагүйшэг даа. Яахадааб гыт. Мүнөө саг, ажабайдалһаа гээгдэхэ дурагүй уран зохёолшомнай үнэндөө ажабайдалһаа таһаршоо гэжэ һанагдана.

Юундэб гэхэдэ, ном соохи хэдэн рассказуудынь ажабайдалһаа эхэ, үндэһэгүй, урдань, мүнөөшье хөөрэлдэдэг анекдот, шог зугаа шэнги болошоно.

«Монтоон баабайн дараан» гэһэн рассказ, харая. Энэмнай бүри революциин урда тээ болоһон ушар. Үгытэй ядуу Монтоон үхэхэ дээрээ Балма һамгандаа хэлэнэ: «Тэндэ... ...Анханда хохирой байһан газарай тэндэ... горшоог булаатай... мүнгэн...» Монтооной үхэһэн хойно һамганиинь, үхибүүдынь тэрэ дараанииень оложо ядана. Үе наһаараа үгытэй ябаһан Монтоондо хэнэй үгэһэн мүнгэн хаанаһаа байха бэлэй.

Минии һанахада, энэ рассказ урда саг тухай нэгэ заахан домог болоод лэ дүүрээ. «Улаан сэсэг», «Гэр бүлын лекци», «һэргэг нойр», «Наһанай һургаал» гэһэн һайн зохёолнуудай хажууда энэ рассказ һаалта хэхэһээ бэшэ юушьегүй. Юундэ автор зохёолнуудаа иигэжэ холёо худхаа гээшэб? «Амидыгаар ухэһэн Шойроб» гэжэ рассказынь хэндэ туһатайб? Баян Шойроб үхөөшэ болоод, хүнүүдэй өөр тухайнь юун гэжэ хөөрэлдэдэг тухай мэдэжэ абана. Үнэндөө энэ хүмнай амидыгаар лэ үхэһэн хүн юм бэзэ, хомхой. хобдог. Теэд мүнөө үеын уншагша энээн тухай уншахадаа, заахашье һонирхолтой һургаал абаһанай тэмдэг үзүүлнэгүй. Чимит Цыдендамбаев «Улаан сэсэг» соогоо иигэжэ бэшээ һэн: «Улаан сэсэг! Улаан сэсэг! Үргэн уужам тала нугануудаар таран бэлшэжэ ургадаг таанар тухайда энэ шүлэгые дүрбэн ханын дунда һуугаад бэшээгүйб».

Зүгөөр энэ ном соохи ехэнхи рассказуудые уран зохёолшо одоол дүрбэн ханын дунда һуугаад бэшээ. «Куклын дайсан» гэһэн рассказыень уншахада, иимэ юумэн элирнэ.

Город хотоһоо хүдөөдэ ерэһэн куклын театр наада табихадаа, билдагууша хүниие наадалһан шог дуу хангюурдаһан хүхюун куклануудые харуулна. Зал соо һууһан «Вася Хомхоров гэнтэ үб улаан юумэ гүйжэ бодоод, үндэгэн толгойто куклые жаахан артистын гарһаа һуга татажа абаад, үндэгэн толгойень бута бажуужа хаяад, ута гарыень таһа татаад, самсыень хахалаад, хэды эды үнгөөд, һөөргэнь хаяжархиба». Теэд энэмнай дан жэжэхэн анекдот, тамхи носоохын забһарай шогхон ха юм даа.

Харин хүдөө нютагуудта мүнөө үедэ юун болоноб? Хүн зомнай хэр ургажа байнаб? Шэнэ ёһо, заншалнууд ажаһуудал, ажабайдалдамнай нэбтэрүүлэгдэнэ гү? Тиимэ «куклын дайсад» хаа-яа биишье һаа, дан сценэ дээрэһээ куклые һуга татажа абахаар бэшэ ааб даа. Уран зохёолшын һанамжа, ухаан бодолойнь дэлисэ ехэ, теэд рассказуудыень уншажа һуухада энэ минии таал гээд, жэжэхэн анекдотуудта үндэһэлэн зохёоһон юумэнүүд гэжэ эли болошоно. «Хүн бүхэн нэгэл юумэндэ дүйтэй», гэһэн рассказ уншабал, абаһаар энеэхэдээ ядахагүйт. Колхозой счетовод Доржо Будажапов ташуур гүрэхэдөө айхабтар бэрхэ. Һүүлдэнь худалдаһан хонинойнгоо мяханай мүнгые хуу архи болгожо ууҗархиһан Доржо өөрынгөө гүрэһэн ташуураар һамгандаа гүбшүүлнэ. Тиигээд һүүлдэнь хүршэдөө ташуураа бэлэглэжэрхинэ.

Үгы даа, архинша тухай бэшэбэл, ганса ташуураар гүбшүүлһээрнь зүрилдөө хэхэдэ дан ахиршаг болоно хаш. Юрэдөө уран зохёолшо Чимит Цыдендамбаев ухаанһаа зохёожо, хүнгэхэн энеэдэ хээд лэ орхижорхёо.

Мүн «Харанхыда болоһон хөөрэлдөөн», «Бишыхан Володиин эгээл һонин нааданхай» гэһэн рассказуудшье этигэмэ бэшээр бэшэгдэнхэй. Дан гоё найруулга, үнгэрмэ фантази болошоно.

Эдэ бүгэдэ хуушаршаһан, үни үнгэрһэн байдал харуулһан зохёолнуудынь «Улаан сэсэгэй» һалбархада хэрэгтэ хэрэггүйдэ ургаһан үрмэдэһэн мэтээр һаалта хэнэ. Мүнөөнэй хүн зоной эрилтэ ондоо. Ажабайдал гүнэзэгыгөөр, хүнүүдэй сэдьхэл бодолые һайнаар харуулһан зохёолнуудые уншагшад эринэ. Уран зохёолшо Чимит Цыдендамбаев хүдөө нютаг, хүн зоной дунда ехэл үсөөн ябана гээшэ ха гэжэ һанамаар.

Хүн зонойнгоо дунда ябажа, ажабайдал һайн мэдэжэ абыт гэжэ залуу уран зохёолшодто хэлэхэ дуран хүрэнэ. Хэдышье шадабари бэлигэй ехэшье һаа, ажабайдалайнгаа мүнөөнэй амисхаалые мэдэрээгүй һаа, шанар һайнтай зохёол бэшэхэ гайтайхан. Игэхэдээл «Улаан сэсэг» гэһэн ном Чимит Цыдендамбаевай урдынхи номуудта хүрэхэгүй, улаан сэсэгтэнь һаалта хэһэн олон бог үбһэтэй даа.

Г. ДАШАБЫЛОВ.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДТА

АХА ДҮҮ ЁҺОНОЙ ХАРИЛСАА ХОЛБООН

Ноябриин 29-дэ Югославиин Социалис Федеративна Республика өөрынгөө һайндэр—Республикын Үдэр тэмдэглэхэнь. 19 жэлэй урда тээ Эмхидхэлэй суглаан боложо, монархиие үгы хэхэ тухай деклараци абаһан, Югославиин Арадай Федеративна Республикын байгуулагдаһан тухай соносхоһон байгаа. Эдэ 19 жэлэй турша соо Югославиин арадууд промышленность, хүдөө ажахыгаа хүгжөөхэ замдаа нилээд ехэ амжалта түйлаа, хүн зонойнь һуудал байдал һайжараа, гэр байранууд болон соёлой барилга ехээр хэгдэдэг болоо.

* * *

Скупщинын сессиин заседаниин забһарлалгада Лукавацтахи коксохимическэ комбинадай генеральна директор Джордже Янковичтой уулзаа һэмди. Янковичнай ехэ хөөрүү, ажал хэрэгээ һайн мэдэхэ мэргэжэлтэ байшаба.

—Һаяшаг ашаглалгада үгтэһэн гурбадахи коксово батарейн барилга яахадаа орёо хүндэ байгааб гэхэдэ, иимэ гээшэ,—гээд энэ хүмнай хөөрэбэ.—Ондоо хоёр батарейнүүдые өгто байлгангүй, гурбадахииень баряа ха юмбибди. Тиигэжэ шэнэ батарейн 35 пеэшэнүүд ябууд дундаа гэлтэй ашаглалгада табигдаа бшуу. Мүнөө бүхы батерейнүүд нэгэн доро хамтаараан хүдэлнэ.

—Бэрхэшээлнүүдшье дабагдаадаа,—гээд Янкович энеэбхилнэ.—Совет мэргэжэлтэдэй туһаламжа яашагүй аша туһатай байгаа. Барилга дээрэ 13 совет хүнүүд хүдэлөө һэн. Энэ барилгые тон богони болзор соо, оройдоол жэл хахад соо дүүргэһэн ушар, батарейе ашаглалгада тушааһан баримта хадаа югослав барилгашад болон совет мэргэжэлтэдэй таһаршагүй харилсаа холбооной ашаар бэелүүлэгдээ гэжэ манай Лукавацта хэлсэдэг.

Батарейдэ хэрэглэгдэхэ али олон түхеэрэлгэ болон халуунда шатахагүй материалнуудые совет олохон заводууд эльгээгээ һэн гэжэ Д. Янкович хэлэнэ.

Коксово батарей барихадань Совет оронной хүргэһэн туһаламжа тухай совет мэргэжэлтэ, ахалагша инженер Л. Г. Князев бүри тодорхойгоор хөөрэжэ үгөө. «Орёо оньһон түхеэрэлгэ, материалнууд хэдэ дахин самолёдоор асарагдаа бэлэй. Һонирхомоор нэгэ иимэ зүйл бии. Барилгаяа болзор соонь дүүргэхын тула үбэлдөөшье хүдэлхэ ушар гараа һэн. Теэд батарей барихадаа тусхай дулаан температурын үедэ бариха хэрэгтэй гэжэ мэдээжэ. Хайшан гэлтэйб? Совет инженернүүдэй дурадхалаар батарей дээрэ гэрэй оройн хушалта бодхоогдоһон, дулаасуулдаг түхеэрэлгэнүүд тодхогдоһон байгаа. Хүйтэнэйшье сагта энээнэй ашаар ажал хэгдэжэл байһан»,—гээд энэ мэргэжэлтэ хөөрэһэн юм.

Гол түлэб совет ямар заводууд энэ коксово батарейдэ түхеэрэлгэнүүдые эльгээдэг байгааб гэхэдэ, Украинын Славянскдахи машина бүтээлгын завод, химиин машина бүтээдэг Пензедэхи завод, Хабаровскын «Энергомаш» завод, Харьковай электромеханическа болон бусад заводууд болоно.

Лукавацтахи коксохимическэ **завод бодхооһон барилгашадай амжалта Югославиин хара металлургида ехэ удха шанартай. Орон доторнь иимэ комбинадууд ёхэшье олон бэшэ. Иимэ комбинадууд Лукавац ба Зеницадэл бии. Гурбадахи батарей ашаглалгада үгөөд, Лукавацтахи металлургиин кокс 50 процентээр ехэ болгоһоной ашаар энэ орон иимэ продукци хилын саанаһаа асархаяа болихо зэргэтэй.**

И. ТИТОВ,
ТАСС-ай корр.

Белград.

НЕФТЬ ДАМЖУУЛХА УТА СОРГО

Урда Словаки Хойто Чехи хоёрой хоорондо 450 километр ута газарта нефть дамжуулха бүдүүн сорго хурдан түргэнөөр баригдажа байна. Энэ сорго хоёр талаһаа нэгэн доро татагдана. Барилгашад гурбан хаалта—Грон, Ваг, Нитра гэжэ мүрэнүүдые дабан гараба. Тэдэнэр эдэ мүрэнүүдэй оёор доогуур хахад километр үлүүтэй ута газарта булад соргонуудые бүхэлэн табяа. Тиихэдээ Ваг, Грон мүрэнүүд доогуур траншей малтан гаргахадаа, газарые тэһэлжэ хэһэн байна.

Шэнэ нефтепровод—«Дружба» гэжэ Европын газар дээгүүр гараһан нефтемагистралиин үргэлжэлэлынь болоно. «Дружба» нефтепровод табан социалис оронуудые нэгэдүүлдэг юм. Чехословакиин шэнэ нефтепровод хадаа республикынгаа бүхы шахуу газар дээгүүр татагдан гаргагдаха, тиигэжэ тэрээндэ оронной нефть шанаржуулан болбосоруулдаг предприятинуудые холбожо болохо юм. Энэнь ямар удхатайб гэбэл, иимэ байна. Чехословаки хадаа нефть шэрэхын тула түмэр замай транспорт хэрэглэхэеэ болихо ушартай. Тиигээд Чехословакиин нефть шанаржуулан болбосоруулдаг бүхы заводууд түүхэй эдые Совет оронной Волгын зүүн бэеын нютагуудһаа сэхэ абадаг болохо жэшээтэй.

Шэнэ нефтемагистраль хоёр жэлэй турша соо баригдажа дүүргэгдэхэ юм. «Үнгэрэгшэ зунай үедэ барилгашад 120 километр үлүүтэй зайда соргонуудые табиһан байна. Фашис эзэмдэлгэһээ Чехословакиие Совет Армиин сүлөөлһэнһөө хойшо гүйсэхэ 20 жэлэй ойн, хүндэлэлдэ мүнөө энэ барилга дээрэ социалис мүрысөөн дэлгэрүүлэгдэнхэй. Энэ барилга графигһаа һураггүй урид баригдажа байһаар.

И. МАСЛЕННИКОВ,
ТАСС-ай корр.

Прага.

УРАН ГАРТАНАЙ АЖАЛ ХҮНГЭРӨӨ

Улаан-Үдын «Труд» гэжэ оёдолой фабрикын коллектив Совет Конституциин үдэртэ жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэ зорилго урдаа табиба. Фабрикын уран гартан мүнөө 42 мянган түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур гаргаад, үлэгшэ декабриин хахад һарын түсэб дүүргэхын хойноһоо шармайн оролдожо ябана. Иимэ амжалта яагаад түйлагдааб гэхэдэ, фабрикын хүтэлбэрилэгшэд ажалдаа шэнэ, оньһото техникэ, үнэтэ дурадхал нэбтэрүүлжэ байдаг юм. Мүнөө фабрикын цехүүдтэ таба-зургаан шэнэ машина тодхогдожо, хубсаһа хунар оёхо, эсхэхэ хүдэлмэри нилээд хүнгэдхэжэ үгэһэн байна. Мүн оёдолшодой цехтэ хоёр зүүтэй шэнэ машина абтаад, тодхогдожо эхилээ. Энэнь ноябрь һарын хуушаадаар ашаглалгада үгтэжэ, оёдолшод бүри ехэ амжалта түйлаха аргатай болобо. Эдэ бүгэдые хаража, тооложо үзэхэдэ, фабрикын оёдолшод хэлэһэндээ хүрэжэ, абаһан уялгаяа саг соонь сүм дүүргэхэл ха.

И. ПЕТРОВ.

БУЛАД ТҮМЭРҺӨӨ ОШОД САСАРНА

Локомотив-вагон заһабарилгын заводой аппаратна цехэй термист Сергей Иванович Субботин булаадаар бүтээгдэһэн зүйлнүүдые термическэ аргаар хатаадаг орёо оньһон түхеэрэлгэ болон технологиие түгэс шудалһан байна. Паровоз, электровозой хэдэ мянган түүлхэ, валигууд болон бусад детальнууд тэрэнэй гар дамжан гарадаг байха.

Нүхэр Субботин түмэр шэрээхэ процессые һайжаруулха, түргэдхэхэ уралан нарижуулгын хэдэн дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэн байна. Тэрэнэй бүтээһэн ажал предприятиин хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө нэгэтэ бэшэ урмашуулагдаһан, Хүндэлэлэй самбар дээрэ бэшэгдэһэн байха юм.

В. КАТОК.

Долоон зуун жэлдэ хүдэлжэ байһан тээрмэ

Венгридэ, Балатон нуурай оршон тойрондо, нэгэ уһан тээрмэ бии юм. Тэрэнэй һууринь бүри XIII зуун жэлдэ табигдаһан байгаа. Тиигэбэшье Ёрвенешкэ уһан тээрмэ мүнөө болотор хүдэлжэл байдаг. Долоон зуун жэлэй үнгэрөөд байхада, эртэ урдын энэ хүшөө хүнүүдтэ аша туһаа хүргэһөөр.

М. ТУПИЦЫН,
(ТАСС).

Югославиин ниислэл хото Белград. Маркс, Энгельсын нэрэмжэтэ талман. ТАСС-ай фото.

„ШЭНЭ ГЭРЭЭ ТОЛОТУУЛЫТ!"

«Шэнэ гэрээ толотуулыт!» — эдэ үгэнүүд Румыниин Арадай Республикын ниислэл хотодо ходол соностодог. Ниислэл хотын хэдэн зуугаад эрхэтэд үдэр бүри болбосон түхэлтэй шэнэ байрануудта орожо байдаг. Город мүнөө нилээд ехэ дайда эзэлдэг болоо. Мүнөө городые шэнэ кварталнууд, барилганууд хүрээлэн бүһэлэнхэй. Бухарестын 14 мянга шахуу айл бүлэнэр энэ жэлдэ шэнэ гэрнүүдээ толлохо юм. Ойрын хоёр жэлэй турша соо ниислэл хотын ажалшад болбосон түхэлтэй үшөө 30 мянган шэнэ квартирануудта орохо байна.

Ниислэл хотын эгээл гоё һайхан газарынь Балта Альба гэжэ район болохо юм. Мүнөө эндэ һаял барилга эхилэнтэжэ байнхай. Ойрын жэлнүүдтэ эндэ 41 мянган квартира ашаглалгада үгтэхэ. Һүүлшын жэлнүүдэй турша соо баригдаһан шэнэ кварталнуудаараа Друмул Таберей гэжэ районшье мэдээжэ болонхой. 1965 оной гаратар предприятинуудай хүдэлмэришэд, алба хаагшад энэ шэнэ райондо хэдэн зуугаад шэнэ байрануудые абаха байха.

Бухарестын барилгашад үбэлэй үедэ ямаршье һаадгүйгөөр хүдэлдэг болоо. Гэр байрын барилгада хэрэглэгдэдэг промышленна шэнэ онол арганууд, барилгын шэнэ технологи, түхеэрэлгэнүүд хадаа жэлэй ямаршье үедэ гэр байрануудые баһал үндэр бүтээсэтэйгөөр бариха арга олгоно бшуу.

В. ДИЕВ.
(ТАСС)

Нютагаймнай хүбүүн хөөрэнэ!

ХОЛОШЬЕ БЭШЭЛ ДАА МЕХИКО!

Япон· тухай оло дахин бэшэгдэhэн, хэлэгдэhэншье ааб даа.

Тиигээд мүнөө олимпиин наадаңай болоhон орон Япондо хараhан, үзэhэнөө хөөрэжэ үгэхэ хүсэлэнтэйб.

* * *

— Урдамнай Токио!— гэhэн үгэ Римдэ байхадаа түрүүшынхеэ дуулаhан байгааб. Энэ үгэ манай совет боксёрнуудай капитан Борис Лагутин тиихэдэ хэлэhэн юм.

— Ши, Виля, шүүгдээб гээд, hанаагаа бү зобо. Тэндэ Токиогой ринг дээрэ харуулна бэзэш,— гээд Борис хэлээ hэн. — Мүнөөнhөө энэ шанга тулалдаандаа бэлдэжэ эхилхэ харгэтэй...

Тэрэ дурасхаалта, олимпиин арбан долоодохи наадаңай хаагдаhаар дүрбэн жэл үнгэрөө. Энэ дүрбэн жэлнай багаханшье саг бэшэ. Үнгэрhэн энэ үе соо ороноймнай суглуулагдамал команда ehала hайжарhан байна. Оронoймнай мэдээжэ арhан бээлэйн ёhотойл эзэд болоhон Станислав Степашкин, Евгений Фролов, Валерий Попенченко... Наранай гарадаг зүг тээшэ ошохын түлөө путёвко абаха гээшэмнай тиимэшье бэлэн бэшэ байшоо.

Одоошье мүрысөө, hорёонууд дүүрэжэ, тренернүүдэй суглаа, зүблөөншье боложо, бидэнэр сагаан далита самолёдто hуужа, Хабаровск городой аэродромhоо нара гараха зүг тээшэ ниидээ hэмди.

Хүн бүхэн өөhэд өөhэдынгөө hанал бодолоор эзэлэгдэнхэй ябаа. Би өөрынгөө түрэhэн нютаг Улаан-Үдэ, өөрынгөө түрүүшын тренер, спортын мастер Владимир Михайлович Николаев тухай, түрэhэн эхэ, үетэн нүхэдөө hанан hанан сэдьхэлээ ханаажа, уяржашье, зоригжожошье ябааб.

— Виля, шатар наадае. Тииhээршье байтар саг үнгэршэхэл! —гээд командымнай нэгэн намда хандажа, минии hанажа ябаhан бодолнуудые таhалдуулба. Бидэнэрэй шатараашье табижа үрдеэдүй hуутарнай:

— Кораблиин дали доро Токио. Хүндэтэ манай спортсменүүд, hайн hайхан ябажа ерэгты. Түрэл нютагтаа уулзатараа баяртай!— гэhэн соносхол самолёт соомнай нэершэбэ.

...Япон. Үглөөнэй илдамхан улаан наран, шэнэ нүхэдтэй танилсалга. Радио, телекомпани, газетэнүүдэй хэдэн зуугаад корреспондентнүүд, фотографууд олон тоото асуудалнуудые hуража, маанадые урагшамнай ябуулнагүй.

Олимпиин наадаңай болохо тосхондо бидэнэр хүрэжэ, үужам hаруул байрада түбхинэбэбди. Урдань энэ байрада Америкын сэрэгшэд—самолёдто туршалга хэдэг лётчигууд байдаг байгаа. Маанадай hорилго хэхэ, амархаашье гэхэдэ зохид, hайн байра байдал түхеэрэгдэhэн. Хажуудамнай магазин, эдеэлхэ газар, кинотеатр... Сэхэ руунь хэлэхэдэ, наада үнгэргэхэ болоhон эзэднай ehала hайнаар түхеэрhэн, бэлдэhэншье байгаа.

Тииhэршье байтарнай үни хада хүлеэгдэhэн олимпиин наадаңай hайндэр хүрэжэ ерэбэл даа. Японой хэдэн зуугаад ажалшад, мүн наада харахаяа ерэhэн аяншад түбэй ехэ стадиондо сугларжа, шамбай бэрхэ спортсменүүдэй жагсаал үнгэржэ, орон бүхэнэй спортсменүүд хойно хойноhоо hубарилдан үнгэрнэ. Совет оронoй түлөөлэгшэдэй гаража ерэхэдэнь, тэндэ сугларагшад нэрьемэ альга ташалган, «Ура!» хашхаралгаар угтана...

Үглөөдэрынь спортын зал, стадионой бусад секторнуудтэ дэлхэйн бүхы спортсменүүдэй дунда шанга тулалдаан болоо hэн. Хэнэйтнайшье мэдэhээр, олимпиин наадаңай түрүүшын алтан медаль Алексей Вахонин абаа ха юм. Түрүүшын энэ амжалта бидэнние, бултанииемнай шэнэ илалтада зоригжуулба. Энээнэй хажуугаар совет оронoймнай хэдэн миллион ажалшад маанадай ямараар наадаха, мүрысэхые хёрхоор хаража байhан. Эдэ бүгэдэ маанадай шадал зэргээрээ оролдон, hайн үрэ дүн түйлаха зам тээшэ уряалhан байгаа. Зүгөөр, юун гэжэ hанаашаа, үйлэ хэрэгээрээ харюулха, харуулха гээшэ баhал бэрхэтэйхэн хэрэг. Мүрысөөнэй түрүүшын үдэрhөө эхилэн, Америкын спортсменүүд эрхимлэжэ эхилhэн. Манай спортсменүүд—тамирагшад, волейбол наадагшад, велосипедистнүүд ehала hайн амжалта түйлаашье hаа, США-гай командада очкогоороо сохюулжал ябаба.

«Командаараа түрүү hүүри эзэлжэ шадахаяа болёо гээшэ гүбди?» гэhэн асуудал маанадые ехэтэ hанаа үнөөндэ оруулhан байгаа. Богонихон забhарай гарахатай зэргэ булта сугларжа хөөрэлдэдэг. шэнэ түсэб табидаг байгаабди. Манай командые тренернүүд олимпиин наадаңай hүүлшын үдэрнүүдэй нэгэндэ—бүхэшүүл, штанг үргэгшэд, боксёрнуудай урда «Түрүүшын hүүри эзэлжэ үзэхэ» гэhэн шанга зорилго табяа hэн. Нимэ ехэ эрилтэ дүүргэхэ гээшэ баhал гайтайхан бшуу.

Амжалта түйлахаар бэеэ зэhэhэн хүн лэ хододоо hайн үрэ дүн түйладаг ха юм. Юуб гэхэдэ, хэн нэгэнэйнгээ урагшаа дабшажа эхилхэдэнь, бүхы коллективээрээ туhалдаг, зүбшэл заабаришье үгэдэг байгаабди. Манай бүхэшүүл, штангистнуудай амжалта түйлажа, алтан, мүнгэн медаль абаад байхадань, хилын саанахи оронуудай мэргэжэлтэд ехэтэ hонирхоhон, баясаhаншье байха. Жэшээнь, совет арадай түлөөлэгшэд, ёhотой баатарнууд Власов Жаботинский хоёрой хоорондо болоhон тулалдаан хэды олон зониие hонирхуулаа, хүл хөөрсэг татаа гэжэ hананат. Тиихэдэ хилын саанахи оронуудай хүндэ шэгнүүрэй атледүүд чемпионой нэрэ зэргэ булиялдаха аргагүй, гансал манай хоёр бүхые наада хаража, hонирхожо, атаархажашье hуугаа hэн. Штанг үргэлгөөр совет оронoй түлөөлэгшэ Жаботинскиин чемпион болоходо, манай команда очкогоороо америкынхидые хүсөөд ябаба.

Энэмнай минии үетэн нүхэдэй түйлаhан ёhотойл спортын амжалта болоо ха юм.

Боксёрнууд тухай хэлэхэ болоо hаа, манай арhан бээлэйн мастернууд бии үгы шадалаа гаргажа, дэлхэйн спортсменүүдые гайхуулаа, омогорхуулаа. Маанадай юhэн хүмнай хахад финалда оруулагдажа, түрүү hүүриин түлөө тэмсэжэ эхилээ hэн.

Боксёрнууд Валерий Попенченко, Борис Лагутин, Станислав Степашкин гэгшэд олимпиин энэ наадада шалгаржа, алтан медальда хүртэhэн. Тиихэдэ Валерий Попенченко дэлхэйн эрхим боксёр гэhэн шанда хүртөө бэлэй. Нүгөөдэ боксёрнууд Ричард Тамулис, Евгений Фролов, Алексей Киселев болон би хоёрдохи hүүри эзэлжэ, мүнгэн медальда хүртөө hэмди. Тиигэжэ манай боксёрнуудай команда үшөө 48 очко бүхы совет оронoйнгоо командада нэмэжэ, түрүүшын hүүри эзэлэлсэhэн байнабди.

Виллингтон БАРАННИКОВ.

* * *

...Токиодо болоhон наадан дүүрэжэ, манай спортсменүүд түрэл орон нютагаа бусажа, өөhэд өөhэдынгөө алдуу эндүүнүүдые шалгажа, ерээдүйн шанга тулалдаанда мүнөөнhөө бэлдэжэ эхилэбэ. Олимпиин шэнэ наадаңай саг үдэр үнгэрхэ бүри дүтэлжэл байна. Энэ үдэрнай тиимэшье үни болонгүй ерэхэнь лэ!

— Урдамнай Мехико!— гэжэ Эхэ оронoо бусажа ябахадаа Борис Лагутин хэлээ бэлэй.

В. БАРАННИКОВ,
олимпиин наадаңда хабаадагша, СССР-эй спортын мастер.

АДАРТАЛ ТОБОРНО ХҮЛНҮҮД

Забайкалиин сэрэгэй округой хатар, дуунай ансамблиин коллектив манай республикын ниислэл — Улаан-Үдэ хотын ажалшадта гоё hайхан концерт харуулжа байнхай. Городой ажалшадай дура буляажа шадаhан тус ансамблиин артистнууд ноябриин 21-hээ концертээ харуулжа эхилээ. Манай городто болзорhоо урид ерэhэн хүндэтэ айлшад шефтээ абаhан Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институтда ошожо, концерт харуулhан байна. Ленинэй орденто гүрэнэй оперо, балетэй театр соо болоhон түрүүшын концерт харахые хүсэгшэд илангаяа олон сугларжа, hууха, байхашье газар олдоогүй.

Ансамблиин программа урда жэлнүүдэйхидэ орходоо хубилгагдаhан дээрэhээ олоной зүрхөө hайшаал, магтаалда хүртөө. Программадань композитор Бау Базарович Ямпиловай «Найр зугаата hайндэр» гэhэн сюитэ болон дэлхэйн арадуудай шог зугаа элбэгтэй дуу, хатар, хүгжэм зэдэлээ бшуу.

Ансамбль бии болгогдоhоор арбан долоон жэл боложо ябана. Энэ үе соогоо ансамблиин коллектив түрэл орон соогуураа ябажа, хэды олон концертнүүдые харуулаа гээшэб! Тус ансамбль манай республика жэл бүри ерэжэ, hонин, hайн программатай концерт харуулжа, бултанай зүрхөө hайшаагдадаг юм. Хоёр жэлэй тэндэ ансамблиин балетмейстер Олег Сейшатохинда Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум Буряадай АССР-эй Габьяата артист гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгоhон байгаа. Тиихэдэ үнгэрэгшэ жэлдэ ерэhэн эдэнэрэй табан артистдань баhал нимэ хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо hэн.

Хэдэн хоногой туршада айлшалхаар ерэhэн эдэнэрнай Улаан-Үдын шэлэй оньhожоруулагдаhан заводой, нарин сэмбын фабрикын, мяха-консервын комбинат, Ленинэй орденто локомотив-вагон заhабарилгын заводой болон бусад предприятинуудай клубуудта ошожо, концерт харуулха юм.

Зураг дээрэ: (дээдэ) ансамблиин хүнгэн, солбон артистнууд хатар наада гүйсэдхэжэ байна. (Дунда) Ансамблиин дуушан, Буряадай АССР-эй габьяата артист Юрий Сахаровай хонгёо хоолой бултанай альга ташалгаар үдэшэгдөө. (Дорохи) Ансамблиин дуушад.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ХҮБШЫН ОРОЙДО ШЭНЭ ТОСХОН

Онёо голой эрьедэ түбхинэhэн хүдэлмэришэдэй посёлок. Таанад энэ тосхониие республикын карта дээрэ бү бэдэрэгты. Энэмнай hаянай бии болжо байhан модошодой шэнэ тосхон гээшэ. Мүнөө эндэ модошодой байха дүрбэн байратай хоёр шэнэ гэр баригдажа, ашаглагдаба. Леспромхоздо хүдэлхэ болоhон модошодой түрүүшын бүлэ тус гэртэ нүүжэ түбхинөө. Баргажанай Онёогой леспромхозой модошод арадай ажахыда ехэхэн тооной барилгын модо бэлэдхэжэ, Эхэ орондоо бэлэглэхээр зэhэнхэй.

hаяын жэлнүүдтэ шэнэ посёлогто модошодой байха 50 гэр, культурна ажаhуудалай барилганууд олоор баригдаха болонхой. Хурса hүхэ, хюреөдэ дайрагдаагүй байhан үдхэн тужа ойдо трактор, автомашина, «Дружба» хюреөгэй зэдэлээн hаядаал нэержэ эхилхэнь. Дурсагдагша посёлогhоо гадна, Хурамхаанда, Майска, Бэшүүртэ—Потанино, Хоридо Хүртэйн леспромхозууд hаянай бии болгогдоо hааб даа. Мүн Байгалай леспромхоздо Золотой ключ гэhэн нэрэтэй тосхон ургаан бодонхой. Шэнээр бии болоhон тосхон, поселогуудта Культурын байшан, клуб, hургуули, эдеэ хоолой магазин, больница баригдана, автобус, машинын ябажа байха дардам харгы зурын харагдадаг болобо. hүүлэй долоон жэлэй туршада республикын модошодой мэдэлдэ 130 гаран мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд баригдажа үгтэhэн байна.

Б. ОЛЕНИН.

„АГИТАТОРАЙ БЛОКНОДОЙ" ЭЭЛЖЭЭТЭ НОМЕР

КПСС-эй Буряадай обкомой үзэл сурталай таhагаар гаргагдадаг «Агитаторай блокнодой» ээлжээтэ 21-дэхи номер буряад хэлэн дээрэ баргагдан хэблэлhээ гараба.

«Агитаторай блокнодой» түрүүшын хуудаhануудта «Партиина организацинуудай анхаралые түрүү дүршэл дэлгэрүүлгэдэ хандуулха» гэhэн КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь **К. М. Продайводагай** статья толилогдобо. Статья дотор предприяти болон барилганууд дээрэ шэнэ техника, түрүү технологи нэбтэрүүлжэ, үйлэдбэриин эмхидхэл hайжаруулжа, техническэ дэбжэлтэ түйлаха талаар партиина организацинуудай урда табигдаhан зорилгонууд тухай хэлэгдэнэ.

«Гахайн мяха ехээр абадаг болохо» гэhэн Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин «Маяк» колхозой гахайн фермые даагша зоотехник нүхэр **И. С. Кулаковскиин** хөөрөөн республикын гахайшадай анхарал ехээр хандуулха байха. Тэндэ гахайнуудаа цехэй аргаар тэжээдэг болоhоной ашаар гахайшадай ажалай бүтээсэ дээшэлүүлэгдэhэн, гахайн мяха абалга нилээд ехэ болгогдоhон байна. Хэрбээ колхоз 1962 ондо 441 центнер мяха абаhан байгаа hаа, байгша оной 9 hарын туршада 700 центнер гахайн мяха абаа. Тус фермынхид долоон жэлэй hүүлшын жэлдэ хоёр мянган центнер гахайн мяха абаха гэhэн уялгатай.

«Дружинниигууд» гэhэн **К. Ильинэй** статья дотор ниитын гурим журам наринаар сахидаг хүнүүд тухай хэлэгдэнэ.

Монголой Арадай Республикын 40 жэлэй ойдо зорюулагдаhан «Алдарта дүшэн жэл» гэhэн нүхэр **В. Титковой** бэшэhэн статья, совет сэрэгэй ажал ябуулагша Советскэ Союзай Маршал В. К. Блюхерэй түрэhэнhөө хойшо 75 жэлэй ойдо зорюулагдаhан «Алдар суута полководец» гэhэн материал номерто хэблэгдэбэ.

Номерой hүүлшын хуудаhануудта СССР болон США хоёрой экономикын хүгжэлтэнүүд тухай, гаргадаг гол шухала промышленна продукцинуудые үйлэдбэрилгэ тухай, мүн абтадаг хүдөө ажахые продукци ба хүн зоной тоо тухай тоо, баримтанууд агитаторай хүдэлмэридэ туhаламжа болжо үгэхэ байна.

ХИЛЫН САДАНАhАА

„Үшөө нэгэ шухала алхам"

АККРА, ноябриин 23. (ТАСС). Тарквала (Ганын зүүн талын область) алта угааха фабрикада hүүри табилгын баяраі ёhолол болоо. Энэ фабрика Советскэ Союзай туhаламжаар бодхогдохо юм. Ганын президент Кваме Нкрума, министрнүүд, бусад тусхай тушаалта хүнүүд, Советскэ Союзай элшэн сайд Г. М. Родионов, дипломатическа корпусой гэшүүд, Ганын олониитын түлөөлэгшэд ёhолол дээрэ байлсаа.

Ганын алта малтан абадаг промышленностиин түб болгошо Тарквалада баригдаха тус фабрика 1966 оной hүүл багаар ашаглалгада үгтэхэ юм. Баталагдаhан хэлсээнэй ёhоор Советскэ Союз техническэ түхеэрэлгэнүүдые эльгээжэ ороо, фабрикые бариха, түхеэрэлгэнүүдыень хабсарха, тэрэниие тааруулжа, ашаглаха хэрэгтэнь туhаламжа үзүүлхэ юм. Советскэ Союзай предприятинуудта Ганын техническэ хүдэлмэрилэгшэд бэлэдхэгдэхэ байна.

Фабрикада hүүри табилгын ёhолол дээрэ үгэ хэлэхэдээ, энэ фабрика оронoй экономикодо ехэ удха шанартай гэжэ Ганын промышленностиин министр Имору Эгала тусгаар онсолон тэмдэглээ.

ЭЗЭРХЭГ ТҮРИМХЭЙ ЯБУУЛГЫЕ БОЛЮУЛХА!

БЕЛЬГИИН КОМПАРТИИН ЦК-гай ПОЛИТБЮРОГОЙ МЭДҮҮЛГЭ

БРЮССЕЛЬ, ноябриин 23. (ТАСС). «Вознесениин аралнуудhаа парашютистнүүдые тэхэрюулэн бусаагты!» гэhэн гаршагтайгаар Бельгиин коммунис партиин ЦК-гай политбюрогой мэдүүлгые «Драпо руж» газетэ мүнөөдэр толилоо.

Мүнөө Бельгиин правительство США-гай дэмжэлгээр, Конгодо зонхилогшо Чомбе гэгшын засаг түрэ тогтоогоо, Чомбе болон хариин хүлhэншэдэй сэрэгүүдэй гаргажа байhан зэрлиг муухай аашые Бельгиин правительство далдална. Техническэ «туhаламжа» үзүүлээбди гэhэн шалтаг бариад, правительство Чомбе гэгшын мэдэлдэ сэрэгэй советнигүүдые, лётчигуудые, буу зэбсэг, транспортын хэрэгсэлнүүдые эльгээгээ, Бельги дотор хүлhэншэдые элсүүлэн олохо хэрэгтэнь туhалаа гээд мэдүүлгэ соо онсолон тэмдэглэгдэнэ. Имагтал Конгын хэрэгүүдтэ Бельгиин саг үргэлжэ хамаарална хэдэн олон конгынхидой алуулhанай шалтагаан болоно гээд мэдүүлгэ соо онсолон тэмдэглэгдэhэн байна.

Америкын болон Англиин правительствануудай зүбшөөлөөр Бельгиин парашютистнүүдые Конго эльгээлгые Бельгиин коммунис партиин ЦК-гай политбюро буруушаана. Конгодо тохёолдоод байhан оршон байдал тон муу хойшолонтой байжа шадаха гэжэ тэмдэглэхэ зуураа, КПБ-гэй ЦК-гай политбюро хадаа. Вознесениин арал дээрэ эльгээгдэhэн, мүн Конго орохо замдаа ябаhан Бельгиин парашютистнүүдые дары түргэнөөр бусааха, Чомбе гэгшын армида буу зэбсэг болон транспортна хэрэгсэлнүүдые эльгээлгые хүсэдөөр болюулха, Конгодо байhан Бельгиин бүхы сэрэгэй алба хэгшэдые тэхэрюулэн бусааха тухай Бельгиин правительствада эрилтэ хэнэ.

Джон Кеннедиин дурасхаалые ёhолон хүндэлбэ

ВАШИНГТОН, ноябриин 23. (ТАСС). Арлингтонско кладбищи дээрэхи президент Джон Ф. Кеннедиин хүүрэй дэргэдэ үсэгэлдэр бүхы үдэрэй туршa соо хүн зон олоороо ерээ. Наhа бараhан президентын хүүрэй дэргэдэ үглөөнэй 10 часта тэрэнэй дүү, сенатор Роберт Кеннеди, наhа бараhан президентын эгэшэ дүүнэр, бусад түрэлхид ерээ. Правительствын, конгрессэй, США-гай Верховно сүүдэй гэшүүд эндэ байлсаа. Харин хэдэн гүрэнүүдэй элшэн сайдууд Джон Кеннедиин хүүр дээрэ венокуудые табяа.

Үдэрэй 1 часта—жэлэй урда тээ харата муухайгаар бууддуулжа Кеннедиин наhа бараhан сагта — хоёр городто—Нью-Йорк болон Далласта минутын турша соо бүхы ябалганууд зогсоогдоо.

Наhа бараhан президентын амиhан болон ажал ябуулгада зорюулагдаhан тусхай дамжуулганууд үсэгэлдэр телевиденеэр хэгдээ. Далласта болоhон гашуудалта үдэрэй нэгэ жэл гүйсэhэндэ зорюулагдаhан олон материалнуудые воскресениин газетэнүүд толилоо.

Зүб зүйтэй hанамжа

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 23. (ТАСС). Урда Дакота штадай демократ, сенатор Джордж Макговерн хадаа НАТО-гой олон талын хабаадалгатай ядерна хүсэ байгуулха Америкын проектые шүүмжэлhэн байна. АП агентствын корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө, сенатор иигэжэ мэдүүлээ: минии hанамжын ёhоор энэ проектые бэелүүлгэhээ уламжалан, буу зэбсэг хурааха талаар Женевэдэхи хэлсээнүүд таhалдажа, Советскэ Союзтай харилсаанаймнай hайжаржа байлга hөөргөө болижо шадаха, милитаризм урмашуулагдаха ушартай болоно. Конгресстэ hайса шэнжэлжэ үзэхын, бүхы хойшолонгүүдыень тодорхойлхо арга олгохын тулада НАТО-гой олон талын хабаадалгатай ядерна хүсэнүүдые байгуулха проект бэелүүлгые ядахын сагта жэлэй туршa соо хойшолуулха гэhэн дурадхалтайгаар президент Джонсондо найман сенатор сентябрьда бэшэг эльгээhэн юм. Макговерн эдэ найман сенаторай тоодо оролсоно.

— НАТО-гой олон талын хабаадалгатай ядерна хүсэнүүдые байгуулха проектын аюултай талые зааха зуураа, сенатор Макговерн иигэжэ хэлээ. Америкын түсэб хадаа амгалан тайбан байдал хангалгаhаа, буу зэбсэг хуряалгаhаа гэдэргэ сухариhан ябадал болохо байна. Ядерна туршалгануудые зарим зэргээр хорихо тухай договорой 1963 ондо баталагдахада, амгалан тайбан байдал хангахада, буу зэбсэг хуряахада таарамжатай эрхэ байдал бии болоhон юм.

НАЦИС ГЭМТЭД БОННСКО ПРАВИТЕЛЬСТВАДА АЛБА ХЭНЭ

БЕРЛИН, ноябриин 23. (ТАСС). Нацис болон сэрэгэй гэмтэ ябадал хэhэнэй түлөө зэмэтэй байhан хүнүүдые мүрдэн сүүдлэлгые 1965 оной майн 9-hөө болюулха гэhэн шиидхэбэри боннско правительство гаргаа. Энэ шиидхэбэри хадаа уршагта муухай, хуули бусын ябуулга болоно гээд демократическа Германиин Национальна фронтын Национальна Соведэй Президиумэй түрүүлэгшын орлогшо Х. Браш нэрлэhэн байна.

Мүнөөдэр Берлиндэ болоhон пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ Х. Браш иигэжэ мэдүүлээ. Эрхардын правительствын энэ шиидхэбэри хадаа Баруун Германиин монополинуудай эзэрхэг түримхэй политика бэелүүлгэдэ алууршад болон нацис генералнуудые саашадань хэрэглэхын тулада тэдэниие сагааруулха гэhэн зорилготой. Энэ хадаа фашизмда эсэргүүсэн тэмсэжэ, амгалан тайбан байдал хангахын түлөө ами наhаяа зорюулhан олон миллион хүнүүдые уршагта муухайгаар доромжолhон ябадал болоно.

12.807 нацис болон сэрэгэй гэмтэд ГДР-тэ сүүдэй харюусалгада хабаадуулагданхай. Тиихэдэ ФРГ-дэ оройдоол 5.513 хүн иимэ харюусалгада хабаадуулагдаhан байха юм. Нюрнбергскэ сүүд дээрэ США-гай гол гэмнэгшэ байhан Р. Кемпнерэй тон зүб багсаамжын ёhоор 10 мянган сэрэгэй гэмтэд мүнөө Баруун Германида hаадгүйгөөр ябажа байдаг гээд Х. Браш хэлээ.

Хэдэн мянган нацис генералнууд, юристнүүд, СС-эй, полициин, гестапын офицернүүд, дипломадууд болон сэрэгэй экономикын хүтэлбэрилэгшэдтэ хамаатай олон тоото гэмнэлгын документнүүдые ФРГ-гэй органуудта ГДР дамжуулан үгэhэн байгаа гэжэ hануулха зуураа, эдэ материалнуудые боннско правительство хэрэгсээнэгүй гээд Х. Браш тэмдэглээ. Оберлендерэй, Крюгерэй, Глобкын, Леммерэй, Третнерэй болон бусад сэрэгэй гэмтэд болон гитлеровскэ вермахтын (армиин) чиновнигуудай нэрые үгэ хэлэгшэ дурдаа. Эдэнэр Баруун Германида мүнөө гүрэнэй дээгүүр тушаалнуудые даажа байдаг.

Гэмтэ ябадалай хэгдэhээр үни болоhон тухай хууляар халхабша хэхэ арга нацис болон сэрэгэй гэмтэдтэ олгоhон шиидхэбэриие мүнөөнэй хилэнүүдые хубилгаха, өөрынгөө эзэрхэг түримхэй гүрэнтэй ГДР-ые ниилүүлхэ оролдолго гаргадаг правительство баталан абаhан байна гээд Х. Браш мэдүүлээ.

Иимэ аюултай шиидхэбэриhээ арсахыень боннско правительствые баадхахын тулада хүсэлэл оролдолгоёо нэгэдүүлхыень дэлхэйн олониитые болон ФРГ-гэй хүн зониие Х. Браш Национальна фронтын зүгhөө уряалаа.

Англиин мэдээжэ адвокат Д. Притт, Франциин апелляционно сүүдэй президент, юристнүүдэй уласхоорондын комиссиин гэшүүн А. Розамбер, Чехословакиин юристнүүдэй союзай түлөөлэгшэ К. Камин гэгшэд пресс-конференци дээрэ үгэ хэлээ. Гэм хэhээр үни болоо гээд, хүн түрэлтэндэ эсэргүүгээр бузагай ааша гаргаhан нацис болон сэрэгэй гэмтэдые сүүдлэнгүй орхихо гурим уласхоорондын гол ёhондо байгаагүй юм гээд тэдэнэр мэдүүлээ. Иимэ гэмтэ ябадал хэгшэд тэрэ гэhээрнь хэршье удаан сагай үнгэрөө hаань, гэмнэгдэхэ ёhотой гэжэ тэдэнэр hанамжалан хэлээ.

120 гитлеровскэ сэрэгэй болон онсо судьянууд тухай шэнэ документнүүд конференцидэ хабаадагшадта тараажа үгтөө. Эдэнэр мүнөө ФРГ-гэй правительствада алба хэжэ байдаг юм.

Редактор Ц. О. ОЧИРОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаhанда: КПСС-эй Буряадай обкомой ээлжээтэ VII пленум тухай информационно мэдээсэл; «Коммунистын ехэ харюусалга» гэhэн «Правдын» ноябриин 24-нэй түрүү бэшэг; соёлшодой съездые угтуулан Б. Ширеторовэй корреспонденци.

Хоёрдохи хуудаhанда: «Партиина ажабайдал» гэhэн рубрика доро Хяагтын управлениин парткомой пленумhээ бэшэгдэhэн корреспонденцидэ «Эхин партиина организацинуудай үүргэ дээшэлүүлгэ—амжалтын түлхюур» гээд нэрлэгдэнхэй; В. Михайловай «Ургаса дээшэлүүлхэ үндэhэ hүүри» гэhэн корреспонденци; «Соведэй хүсэн—эдэбхитэд» гэhэн рубрика доро М. Прокопьевагай «Хэдэн зуун туhамаршад» гэhэн статья; «Восход» онгосын экипажай гэшүүн, врач Борис Егоровой «Бэеэ hорингүйгөөр замбуулинда ниидэлгэ» гэhэн статья.

Гурбадахи хуудаhанда: редакцида абтаhан бэшэгүүдэй шэнжэлэл; геолог Г. Кибановай «Ой тайгамнай хэр баян бэ?» гэhэн статья; Ленинградай фрунзенска универмагай наймаалагша Н. Синчук гэгшэ Улаан-Үдэ ерэhэн тухайгаа бэшэнэ.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: Олимпиадын мүнгэн шанда хүртэhэн В. Баранниковай «Токиодо болоhон уулзалганууд» гэhэн корреспонденци; хилын саанаhаа абтаhан ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур.
1964 оной ноябриин 25.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ. гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-81, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25—41, 33-30, информации—32-74 и переводов—34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н00279. Зак. № 1159.